

Respublikinio klubo tarybos leidinys prie Lietuvos persitvarkymo sajūdžio

Kaunas

1(4) 1989

*Zmonės, nekenčią tiesos, neapkenčia tų, kurie
drįsta ją pasakyti
TIKSLAS
Nepriklausoma Lietuva*

FFenelonas

Néra pasaulyje didesnés pareigos žmogui, nėip atsakomybė už savo Tévnynės likimą. Žmonėms praradus atsakomybę, tautą užgriūva kančia ir nesémės. Tai labai svarbu, kad suprastų tie, kuriems likimas lémė stovėti prie tautos vairo, kad jų kliaidų pasekmės sutraušavo tautos gyvenimą, pakenkė kultūrai, menui, architektūrai ir paciam žmogui. Dar skaudžiau, kai Tévynė priklauso ne tautos valiai ar jos tikriesiems atstovams, o Kremlui ir jo parankiniams, užgrobusiems viltis Lietuvos.

Kiekvienas giliai išgyvename, kai varžoma viešai reikštati savo mintis, gyventi ir kurti pagal savo sažinės šauksmą, gerbtí kitus ne už tušciažodžiavimą, bet už idėtą darbą

tautos ir žemės aruodan. Tuo pačiu kyla teisėtas pasipiktinimas taip veikėjais, kurie draudžia smerkti prisitaikėlius ir partinius mafijozus, už žmogaus dvasinio pasaulio ir žemės grožio niokojimą. Visa tai kelia tautos pasipriešinimą, jos dvasini maištą. Kai tas varžytas nuolatinis, ilgainiui jis silpnina mūsų kino ir sielos jėgas, nuveda visuomenę į nuopoli, dvasinę degradaciją, ir į išvairius iškrypimus.

Žmogaus asmenybė instinktyviai prieinasi kiekvienai ją varžančiai jėgai, kuri bando pakirpti jo kurybos sparnus, slopiniai gyvybės vystymosi

PAMINKLAS
NEŽINOMAJAM
KAREIVIUI
buves Kaune, Karo
Muziejaus sodelyje

PAMINKLAS ŽUVUSIEMS
UŽ LIETUVOS
LAISVĘ
Mississauga, Ontario
Canada
1988

NEPRIKLAUSOMA LIETUVOS RESPUBLIKA

mechanizmų. Išsiates stiprus savisaugos instinktas vengia kiekvieną būtybę branginti savo LAISVĘ ir NEPRIKLAUSOMYBĘ. Tai pareigas instinktas, pasireiškiantis žmoguje nuo pat užimimo ir patraukiantis pasiaukoti savo tautos labui.

Taip gimus vidinis asmens intelektas, kuris sujungia savo ir kitų interesus, nukalė mums daug tobulesnių ginklų kovoti dėl būvio ir tautos likimo.

Gyvenimo stiprybės pagrindu tampa ne neapykantė, o meilė, žmogiškumas, darbas. Žmogus ateina į visuomenę ne su tuo lagaminu, kurio turinys jau visiems žinomas, ne su tuo, kas jau anksčiau yra tapę bendru turtu, bet su tuo, kas jo paties išnešiote ir sukurte. Praradome daug išvairių asmenybų: poetų, rašytojų, muzikų, dailininkų, filosofų. Ir tai atsitiko vien todėl, kad jie slėpe nuo žmonių savo sielos skausmą ir džiaugsmą, kad veidmainiausdami nuolat drebėjo dėl tusčios garbės ir patogesnės vietos. Tačiau jei poetas ar kitas kūrybos darbininkas tepajégia nueiti iki tvoros, skiriančios viešumą, kūryba, laisvė ir veidmainystė, ir nedaro veiksmų ją peržengti, o jos šešėlyje jaučiasi gerai, kad savo dievišką kibirkštį yra išmainęs į ramią, kuklia namų židinį ugnelę. Tai jau ne pasididžiamimas, o kūrybiškai maštančios asmenybės tragedija. Graikijos kultūra ir menas pa siekė savo aukščiausią suklestėjimo pakopą bent tada, kai valstybė buvo atsikraiciusi okupantu, o pačioje valstybėje "vyrodo laisvė". Todėl geros valios žmonės turi buti ten, kur gimus nuoširdumas, kūryba ir gėris. Nuo senų senovės kiekviena tauta troksta laisvės.

Visi sunkūs ir jaudinančio heroizmo kupini žmonijos žygiai yra garbingi, kurie veda į kūrybos rytojų, kurioje nebūs botago valdžios, kurioje žmonės, savo darbu kuriantys pasauly, bus šio žemės lopinelio tvarkytosei ir šeimininkai, nors ir nukentės dėl tokio tikslo, niekuomet neliko ir neliks užmiršti.

Nežiūrint mūsy norų, atliktus darbus įvertinti tik laikas ir būsimos kartos.

Tai priklausys nuo indėlio vertės; ar didžiuosis pasiektais laimėjimais, arba gėdinsis prisiiminti ir smerks, kad stokojome nuovokos, rytų, ryžtingumo ir nesugebėjome atlikti savo pareiga, vardan ko gimbėme ir gyvenome žemėje.

Tad kovoti su netiesa - pareiga, stovėti šalyje - niekšybė ir beprotybė tautai, nes vėliau ar anksčiau tiesa nustums nuc teisin go tako senus, mums prisiemusius šlamštus, nes su pažanga - teisybė.

Praeities negerovių analizavimas, tai proga kritiškai įvertinti dabartį ir, kas ne peržvelu, atitaisyti ateidiui.

Juodos dėmės mūsy tautos istorijoje - tai "išsvyčiusių socializmo" padarinys, despotiškas žmonijos kultūros apiplėšimas. Tauta, kuri neturi politinės laisvės, negali duoti ir didelių meno ir kultūros vaisių. Esame liudininkai, kur mus nuvėdė smulkių žmogelių vaidai, nekuokus valdininkų pasitikėjimas savimi ir tuščios, melo šydu apgabotos pagyros.

Žmogus sugebės tapti asmenybe, tarnaujančia tautos interesams, tik būdamas kukliu, darbūšiu, ryžtingu, kūrybingu, pastoviai su gebės fiziniai ir dvasiniai atsinaujinti harmoningame sąlytyje, pasiekus vienovės tarp jausmo ir proto.

Kas negali atsinaujinti, tas lieka gyvenimo drumstėjų, kad ir koks didelis ir stiprus būtybės praeityje. Toks žmogus - tai lavonas, nors jis veikšto, juda ir net valuo kitus. Jis stengiasi sulaukti nuenančią prieitį, tačiau pasaulio vystymasis remiasi gyvaisiais, kurių neišgąsdino šimtai tūkstančių nukankintųjų, ištremtyjų toli nuo Tévnės. Net ir baužiamojo kodekso 68 straipsnis gyvavo tik todėl, kad funkcionieriams

ir saugumiečiams reikėjo tramdyti dorus tiesos nešėjus, patriotams užkimšti burnas, kad neaiškintų maurų kruvinus darbus, okupavus 1940 metais Lietuvą.

Niekšybė ir neteisybė visada bijo šviesos ir savo juodus darbus dirbo giliai pasislėpusi prieš tautos ir žmogaus taurius siekius. Daug metų mums buvo kalama į galvą, kad tik socializmas yra pašauktas kovoti už žmogiškumą. Dabar šiuo absurdūsiu J. Stalino ir L. Brežnevo teiginiu jau leidžia sau abejoti ir jų parankiniai, tos teorijos kūrėjai ir propaguotojai, karštligiškai ieškodami termino apibudinti tai visuomenėi, kurioje gyvename. Tačiau nesunku suvokti, kad tos tezės buvo sugalvotos valdžios, kuri galvojo tikapie savo viešpatavimą, o ne apie žmogų.

Gamtą turi savo dėsnius ir tvarką. Ji pati nepailsdama stengiasi pataisyti tai, ką žmogus yra sugadines. Todėl neturime apsiprasti su pilka kasdienybė, su filisteriška dvasia, kuri visada geba prisitaikyti prie despotizmo ir biurokrati jos. Istorijos raidoje nugalės tas, kuris fizinę jėgą sugebės jungti su menu, su žmonijos sukauptomis žiniomis. Tas, kuris remiasi vien tik fizi ne jėga, virsta gyvenimo trukdytoju ir kenkėju.

Žmogus visada žavėjo ir traukė troškimas suprasti pasaulio vienovę ir jo raidą. Tik priešybų kovoje vyksta pasaulio vystymasis. Ne baimė, kad bus uždarytas į kelėjimą, išvežtas ištremtin, apjuodintas draugų ar priesų, turi nulemti žmogaus pasirinkima. Jis privalo dirbtį tautai naudingą darbą ir niekas tuomet neistengs jo padaryti nei nelaimingu, nei bejėgiu. Darbas tautos labui, žmogaus gėriui - kiekvienam kūrėjui, asmenybei, yra iškvėpimo ir jėgų šaltinis.

Gyvenimas, kurio varomoji jėga - tik garbės troškimas, be idealų ir tikėjimo, yra prarastes gyvenimas. Sąžinės ir moralės kriterijai privalo mi kiekvienam žmogui.

Vokiečių fašizmo teoretikas ir propagandistas J. Gebelsas skelbė: jei meлагystę kartosi milijoną karty, ja patikes. Šis receptas, deja, nepamirštas ir šiandien. Juo naudojosi L. Brežnevas, J. Stalinas, A. Sniečkus ir kiti socializmo ideologai, mokę mus tokio patriotizmo, koki jie patys suprato - sūkiaisiai meilio, kirsiniu ir botazu...

Sunku kelia tekio nueiti lietuvių tautai po 1940-ųjų metų okupacijos: žudynės, niekuo nekalty, žmonių trémimai, kančios kalejimuoze. Ir vien tik už tai, kad buvome laisvi, kad mylėjome savo Lietuvą! Tačiau mes vėl atgimstame. Meilė Tévnėi, patriotizmas turi skambeti ne tik mitinguose, bet ir darbuose bei žygiuose. Mūsy žemėje visų tautų žmonių lygus, jeigu tik jų darbai nukreipti gėriui. Lietuvių niekuomet neskirstė žmonių pagal tautybes, o vertino pagal kiekvieno indėli žemė, žmogui. Tautos tvirtovė visuomet buvo dviškai turtinių sunūs ir dukros, kuriuos pagimdė paprastos, darbo iškankintos lietuviés motinos. Jų gražios, liūdnos, kiekvieno lietuvió sielą paliečiančios dainos po ilgų metų pertraukos vėl pra-dėjo skambetį stiprinamais pasididžiavimais savo Tévynę, jos didvyriais. Žuvusių karzygių etminimės liko mūsy šventenybe. Žmogus protas dar šiandien nesuvokia, kodėl tiek teko išgyventi mūsy motinoms ir tėvams, kodėl okupantai be jokio pagrindo atiminėjo žmonėms gyvybes, trémė, kankino, nikojo ir griovė mūsy žemę, istorijos ir kultūros paminklus. Daug metų Nemunėlis plukdė į marijas lietuviuo kančią ir kraują.

Neabejoju, kad atgimstančiai tautai dar tvirtesnes asmenybes pagimdys ir išaugins šių dienų lietuviés motinos. Norėtysi, kad mokslo žmonės, mūsy šviesiausios tautos asmenybės dažniau prisiminėti ir tuos, kurieems likimas lémė auginti duoną, stovėti prie staklių ar triūsti statybų pastoliuose. Turime pažadinti šiuose žmonėse asmenybes, individualybes, nuplēsti tą gedingą "išsvyčiusio socializmo" priklijuotą "darbo jėgos" etiketę. Reikia atgaivinti tradicijas, suformuoti charakteri, atverti plačius horizontus žmogui kūrėjui, savo krašto šeimininkui. Privelome išmokti mastyti savo protu, pajusti savo kūno ir sielos jėgas - visą save. Kiekvieno pareiga - ugdyti save prasmę darbui, tarnaujančiam Tévnės labui. Gilėjant krizinei situacijai Komunistų partijoje ir jo Centro Komitete, funkcionieriai bandys gim-

dyti provokacinius iššūkius ir kliaidinti, tačiau mes privalome būti budrus ir ne pasiduoti jų dezinformacijoms. Tautos interesus turime statyti aukščiau savo gyvenimo ir gyvybės.

Numeskime uždangą ir pasakykime tiesą, kas iš ties buvo A.Sniečkus, J.Paleckis, M.Gedvilas, A.Guzevičius ir kiti. Jų niekšingus darbus tauta turi žinoti, nes vis dėlto jie buvo okupantų parankiniai ir padėjo nutraukti TAUTOS NEPRIKLAUSOMYBĘ sičia. Žmonės, kurių paliepimui buvo kankinami, žudomi mėsų tautiečiai, neverti jokios pagarbos nei atminimo.

Buvo ir daugiau piktadarių, stovinčių prie Lietuvos TSR Valstybės vairo, kurių niekšybų pamirštį negalime, o privalome ivertinti jų nusikaltimo pobudį, paskelbtį nusikaltelių pavarde ir juos pasmerkti. Gana gal tautos kenkėjams nežioti nusipelniusius vardus ir naudotis veterano privilegijomis iš tos tautos, kuriai kenkta, vykdant kolektyvizaciją, tremiant nekaltus žmones, griaunant pažinklus, deginant knygas, diegiant nutautinimą ir psiaudomokslą, ateizmą.

Mes, savo aikimis matę tautos tragediją, privalome papasakoti savo vaikams ir visiems žmonėms, kad jie sužinotų tiesą, kad jie, matydami mežos, nekalots tautos kenčias, pamiltų Lietuvos žemę, jos darbščius žmones, apmastytų ir ivertintų niekšybų masta, jo pobudį ir pažadintų žmones buti budresnais ir ižvalgesniais.

Privalome su savo vaikais išvaikščioti visas Lietuvos vietas, savo aikimis pamatyti slėnius, upių krantus, išlikusias sodybas, nuniokotus pažinklus, pažinti Tėvynės laukus, klonius ir kalvas, parymoti prie gulinčių savo brolių kaulų, išmėtytų laukose ir miškuose. Sunkime juos ir palaidokime garbingose vietose, pastatykime žuvusiems kovose prieš okupantus padėkos paminklus, pašventinkime jų žuvimo vietas ir palikime juose rymančius kryžius, kurie primins būsimoms kartoms narsius Lietuvos patriotų pavardest, kovoju sių už Lietuvos laisvę ir paaukojusiu jai savo brangiausią turta - gyvybę.

Prieš 71-erius metus mūsų Tėvynei sužvitęs laisvės rytas, taip pat buvo tik Lietuvos sūnų krauju ir gyvybe iškovotas. Už Lietuvos laisvę kovojo ne vien tie, kurie krito kovose laukose, kovojo ir tie, kurie po svetimųjų priespaudos jungu neleido mirti tautos dvasiai, kurie, nebijdami nei Kalėjimui, nei ištremimui, žadino tautiečius iš miego. Ir ką kie kovotojai pelnė? Kokius turtus sau susikrovė? V.Kudirkos, J.Besanavičius, Maironis, Vaižgantas? Jų didžiausiu turtu buvo Lietuvos laisvė, ir ja tauta naujodosi iki bolsevininės okupacijos. Tad bakiame verti ty kovotojų atminimo.

Didžioji lietuvių tautos šventė Vasario 16-oji čia pat. Minėdami šią tautos šventę, prisiminkime netolimos praeities sunkias lietuvių tautos kovas, prisiminkime tose kovose sudėtas aukas ir susikaupe pažvelkime į ateitį. Nieko nebokime, nesigailėkimevardanjos paaukoti turta, asmeninę laimę, o prieikus sveikata ir net gyvybę. Lietuvos likimas mūsų visų rankose. Atminkime, kad visos aukos, sudėtos siekiant kilnių tikslų, nežusta. Jos visada sulaukia atpilda ir tautos įvertinimo.

Siekdamai Lietuvos Neprikalauomybės, dar prieš 71-erius metus lietuvių žinojo, kad jie kovoja už savo, savo vaikų, tautos gyvybę ir ateitį. Tai pareikalaudo auga aukų. Kuklos didvyrių kryželiai gausiai nužymėjo Lietuvos laukus, daug

kovotojų grižo sunkiai sužaloti. Vieni ju, papakuoję Tėvynei gyvybę, pelnė amžiną kryžių garbę, kitū atidavę jai didžiausią savo turta - sveikatą. Tačiau jų iškovota Neprikalauomybė buvo dalis atpilda tautai už jas veikėjų, knygnešių, karių, partizanų, darba ir auksas, sudėtas sunkiose kovose, kai uvinuose sukilimose. Ne jų kaltė, kad išgyvenę dvidešimt metų laisvi, lezina į skimirką neradome teisingo kelio, o gal pabūgome tuo keliu žengti, o gal tautojė atsirado išdavikų, kurie išdavė NEPRIKLAUSOMYBĘ.

Todėl turėjome išgyventi balsuosius stalino metus, turėjome patirti teutos kančių Golgotą, kad išlaikytume sunkų mūsų tautinio atspurumo egzaminą. Tokstančiai nukankintųjų ir išvežtųjų į Sibirą, lietuvių vyru, senelių, moterų ir vaikų mirtys, jų ašaros ir neišpasakytos kančios nepalaže tautos dvasios. Visam pasaulyui skelbiame: norime būti LAISVA TAUTA!

Šiuo nelengvu metu mes privalome sutelkti energingiausias ir geriausias mūsų intelektualinės jėgas. Visi darbai, žygiai, atliekami tautos gerovės vardu, visų lietuvių vieningai ir dosnai turi būti remiami.

Kiekviena diena mums atneša naujų netikėtumų. Šią savo šventę turime atšvesti ypäč prasmingai. Tai turi būti diena, kurią lietuvių tauta giliai susikaupė, užsimotą ateities žygiam. Tai turi būti diena, kurią lietuvių širdys susilietyti nenugaliman atspurumi tautos NEPRIKLAUSOMYBEI iškovoti ir visapusiską krašto klestėjimą užtikrinti. Kartu turim visi gilių pajusti, kad uolus, sažiningas pasiaukojimas savo krašto reikalams ir Lietuvos gerovei, vieningas krašto gyventojų susitelkimas ir darbas yra tvirčiausia užsimoto tikslu pasiekimo garantija.

Norėdami išsikovoti NEPRIKLAUSOMYBĘ, turime nuolat kurstyti savo tautinę patriotinę ugnęlę, žinoma, nemenkinti kitų tautų. To mus moko tautos sažinė - Sąjūdis ir jo aukso fondas - žmonės patriotai.

Ideja ir mintis - tai pirmasis žingsnis, bet jos išgauna jėgą tik įkūnijimo keliu, tik tapusios tautos savastimi. Mums reikalinga ne makulatūrinė J.Stalino ar L.Brežnevo konstitucija, o LAISVOS TAUTOS PACRINDINIS ĮSTATYMAS! Ir to mes sieksime. Tauta, kuri nesugebės to padaryti, negali būti laisva, ji bus tik traškaiteoms tautoms.

Tokių minčių ir pasiryžimų vedini, mes neabejotinai geriausiai ir naudingiausiai atgaivinsime savo prarastą šventę-Vasario 16. Mes turime tikėti šviesiu lietuvių tautos rytojumi ir drąsiai žengti per skausmus į gartą, į laimėjimus, į visišką NEPRIKLAUSOMYBĘ.

Jaroslavas BANEVIČIUS

Mūsų pozicija

Trečiamo "Tremtinio" numeryje išspaustintas straipsnis "Stalinizmo aukos", kuriame naudojama 1943 laikraščio "Ateitis" medžiaga apie 1941 m. Raudonosios armijos ir jai talkinusiu žmonių ivykdytus nusikaltimus. Nuorodose pateikiamas straipsnio pavadinimas "Žydų žiaurumai Lietuvoje".

Falistinės okupacijos spaudos medžiaga esame priversti naudotis, nes pokario laikotarpiu iki šių dienų nebuvu tiriamai ir skelbiame stalino nusikaltimus Lietuvoje.

Laikraščio redakcija ir "Tremtinio" klubo taryba paaiškina visiens, kuriuos šis vokiečių okupacijos metu būdingas pavadinimas įžeidė. Tai jokiui būdu nėra klubo pozicija kitataucių atžvilgiu.

"Tremtinio" klubas pasisako už tautinių mažumų kultūrinę autonomiją ir lygiąs pilietines teises Lietuvoje, sveikina Lietuvos žydų bendriją artėjančio suvažiavimo proga.

LTSR Prokurorui
PAREIŠKIMAS

TSRS PROKURATORA

LIETUVOS TSR PROKURATORA

ПРОКУРАТУРЫ ССР

ПРОКУРАТУРА ЛИТОВСКОЙ ССР

Vilnius. Gogošo 4

LTUSSR

Baltoji. Totori. 4

AS. PL. 592. N. 22-17-89-4

Городской прокурорам
(по списку)

На №

1) Koks išstatymas draudžia Lietuvos gyventojams susipažinti su vokiečių okupacijos laiku paskelbtais dokumentais?

2) Kaip lietuvių turėtų interpretuoti 1940 m. Raudonosios armijos įvykdytą Lietuvos valstybės okupaciją, kodėl jie turi ją vaizinti taip, kaip Jūs norite?

3) Kodėl jie privalo Tarybų valdžios sistemos, sudariusią galimybę parjeristams, visokiemis apsišaukėliams bei piktadariams dešimtmetį nebaudžiamieniems luošinti lietuvių tautą dvasiškai ir naikinti ją fiziskai, vertinti teigianti?

4) Kodėl Jūs manote, kad komunistų partija ir tarybinę santvarą kompromituoją koliami praeities nusikalstimali, o ne tokie faktai, kaip: fiktyvūs rinkimai, liaudies mulkinimas, Lietuvos kulturos smukymas ir pagalbiau teroras pričia kitaminčius.

5) Jeigu "Tremtinys" ir kiti leidiniai spausdina "prasimanimus" apie Tarybų valdžią Stalino kulto metais ir stagnacijos periodu, tai kodėl jie netraukiamais baudžiamojon atsekomybėn?

6) Mums atrodo, kad Jums žinoma, jog nuo 1989 m. lietuvių kalba gavo valstybinį statusą.

Tad Jūsų raštą, parašytas rusų kalba, kompromituoją V. Lenino nacionalinės politikos koncepciją.

Norėtusi, kad respublikos prokuroras J. Šašurinas išsamiai pastudijuotų lietuvių tautos istoriją, įvykių raidą 1940 m. ir neįsintintu, pagal savo mąstymo stėrotipą neklaidintų lietuvių.

Atsakymą prašome atsiųsti adresu:

233000 Kaunas, Donelaičio 7OB

"TREMINTINIO" REDAKTORIUS

F.S. Išsamus Jūsų atsakymas padės išvengti nesusipratimų.

*Drukas
Tautai*

Einant duelinio šalies demokratizavimo keliu, mums leido viešai reikišti savo nuomonę. Galbūt neužilgo ateis toks laikas, kuomet galėsime visiškai laisvali veikti: kurti organizacijas, klubus, draugijas ir net partijas.

Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 19 str. skelbia: "Kiekvienas žmogus turi teisę į pažiūrą ir jų reiškimo laisvę". O Lietuvos TSR Konstitucijos 48 str. formuluoja taip: "Lietuvos TSR piliečiams garantuojama žodžio, spaudos, susirinkimų laisvė". Taip pat 68 str. Lietuvos TSR BK numato antitarbybinę agitaciją ir propagandą.

Simtūnės laisvės negandy matu pasiskindavo Dievu ir Aukščiausiasis jų neapleis-

ta. Būtina išteikti, kad šiuose dokumentuose išsamiai išvardyti yra 40 samosоздаваемых (неофициальных) изданий различных общественных формирования, а также официально издаваемые издания "Саудиса" - "Атгиминас", "Кауно айдаі" и "Мако Летуве".

Часть этих неофициальных изданий общественных формирований являются антикоммунистического направления. К таким относятся издания Летуве Лайтес Лигос - "Битис" и "Л.Л.Л. информационис съюзетенис", "Трэктинэ клубо - "Трэктинис", группы по созданию демократической партии - "16-то Весарро", Национального Союза молодёжи "Сантара", Гедиминачы - "Тележинис Вилькас" и др.

В этих и других изданиях нередко публикуются данные, не соответствующие действительности.

- всплывают сомнения о событиях восстановления Советской власти в Литве в 1940 году;

- рекламируются программные документы разных групп антисоветского направления.

За последнее время в этих изданиях особенно увеличилось число публикаций, перепечатанных из оккупационных фашистских изданий, а также коммюницирующих коммунистическую партию и Советский строй. Так в неофициальных, так и в официальных изданиях "Саудиса" некоторые публикации явно унижают честь и достоинство отдельных граждан, руководителей партий и правительства.

В этой связи в случае появления в печати подобных измышлений, прому принимать действенные меры, направленные на защиту законных прав и интересов государства и граждан.

И.о.прокурора Литовской ССР
государственный советник
юстиции 3 класса

И.И.Шашурин

davo. Išniekinė Dieva, žeme, tévynę, nuvertinę darba ir sajins, meilę artimui ir gailestingumą, tiesę ir dorovę stalininių okupantai paskelbė ir įteisino naują stabą - kovą už duonos kasnį, kovą už visa, kas mus supa. Išbuvojo patikrimas, melas, korupcija bei vagystės. Alkoholizmo ir narkomanijos liame sumurkėdė mūsy dvasias ir orumą. Kombinacijos ir spekuliacijos užgžė tautiškuma ir pevertė mus daikto bei rublio vergais. Visiškam nužmoginimui mums įpirso degtingę, kuri vietoj paguodos stumia žmogų į tamšn, beprotybę, į visokių nusikalčius ir nelaimęs.

Mūsy vaikūdini auga lopčeliuose ir darželiuose be tévų meilės, be motinos glamonės, be natūralios šeimos silumos, kadangi po sunkiaus darbo gamykloje, išsikamavusios mūsy moterys skuba į parduotuvės. Ten eilėse išstovi ištisias valandas. Parėjusios į namus, vėl puola tvarkytis, kuopia, gaminā valgi... Pavargusios jau nebegalė suteikti tai reikalingų mažiesiems glamonių. Tokiu būdu jie tampa našlaičiais ir turėdami tévus. Jie gauna žaislus, bet negauna motinos šilumos, kuri kaip oras reikalinga vai kui. Stai kodėl mūsy atžalos tampa tartum sveitimis tévams! Dar blogiaus yra su našlaičiais vaikų namuose ir internatuose. "Valdiški" vaikai užauga dvasios invalidais, neturintys taurių žmogiškumo jausmų. Jų sielai nepalikta nei vilties, nei svajonės, nei tyrai meilei vietus. Ar nereikėtų valdžios astovams pagalvoti apie Lietuvos TSR BK 143 ir 144 straipsnių panaikinimą, ar nereikėtų tų nelaimingų vaikų sielai leisti pažinti dvasios kilnumą, kurį teikia krikščioniškas mokslas bei dorovés principai?

Dabar našlaičiai kovoja dėl auklėtojos dėmesio, dėl žaisliukų ar rūbelio, nekenčia vaikučių, kuriuos kas nors aplanko, kuriauti tėvus.

Ši e valstybės inkubatoriai skispija nuo lošio neapykantą, ugdo bedvasius individus, abejingus viskam, kas mus supa. Socializmo doroviniai principai ignoruoja gailestingumo, pagarbos, užuojuotos silpniam ar senam, neskatinā mylēti artīm. Jauni, dar tūk paugēje, pradeda lytinā gyvenimā be jokios meilēs. Jie nieko kūna savye nebrandina, paskesta kūno geiduliuose.

TSKP programā deklaruoja darbinī auklējīma, kālīs uždavīnī formuoti pagarbā darbui, pasirengīmā sāzinīnīgā dirbtī protinā ar fizinā darbā visu labui. Taip, sāzinīnīgās darbas aukstīna ūzīgū, tačiau tarybinis darbuotojas, nors dirbtī ir aukščiausios kvalifikacijos darbā, negalēs sudurti galā su galu, jeigu dirbs sāzinīnīgai, nevogdamas. Inžinieriaus ar kito specialisto darbas nuvertinti...

Ka galime kalbēti apie tiesā, kūmet aukščiausojā valdīja toleruoja ir net skatīna mēla bei apgaule, šmeižā ir paskals? Visa tai mes suprantame skaitydami "Izvestijas", "Pravda", "Krasnaja zvezda" ir kitus jū periodinius leidinius. Tā renkamus valdījos organus iškeliami didžiausiai prisitaikēliai. Net mokyklose ī tēvu komitetus renkami tēveliai, kažķā galintys. Nelaimingos mūsu veikuši sielos, tas tyras ūltinēlis, kuri sudrupsčia ir užteršia jau vaikystē pati mokykla.

Susiformavo liaudies teigīnys: jei ūmogus daras - jis kvalitas. O ī kokijs klausīmus atsako ūmogui marksistinē-leninī filosofiju? Marksas savo "Manifeste" teigē, kad komunizmu ūmekla klaidīja po Eiropā. Partijos programoje numatytais komunizmu sukurīmo modelis. Kas gali īrodyti, kad TSKP programas teigīnīs yra ne dogmas ir demagogiski samprotavimai? Suvinīvīmose patvīrtinama partijos generalinē līnija, kuri, esā, teisinga. O kas tai īrode? Paausaluzokime: kolektivizacija - bādas, trēmīmai, milijonams už nieku atimta gyvybē. Štai rezultatas! Turēdamis geriausius ir didžiausius juodzemiņi plotus, kasmet perkame īš kapitalistū apie 50 milijonu tonu grūdu. Tapome pele, stimpācia īš bado grūdu aruode.

Industrializacija - didžiausias pramonēs atslikimas, prekių deficitas, prasciausia produkcija, brokas, ekologinis užterštumas... Kultūrinē revoliucija - prostitucija, narkomanija, alkoholizmas, nestabilios ūsimos, prievertavimai, žudyne, masiškas visuomeninio ir privataus turto grobstymas... Išvada: kultūrinē revoliucija - vāgi bei recidīvā mokykla! ūmogaus teisēs ir laisvēs tūk deklaruojamos, darbas ir protas nuvertinti, darbininkai - beteisiel valstybinēs monopolijs vergai. Viskas pajungta valstybiniam užskymui. ūmogus tapo darbo arkliu, robotu, arba, naujovišķai tariant, ūmogišķoju faktoriumi... Tai kur ta pažangiausioji visuomeninē santvarka, laukanti īs nekaip nesupuvančio kapitalizmo ījekciju, savo egzistencijos pratesimui, kodēl taip "išnaudojami" JAV darbininkai nesukyla? Gal jie bijo, kad jū "neišvaduoti", kaip kad 1940 metais buvo išvaduotos Pabaltijo valstybēs. Taigi, ar pasītvirtino Lenino vienas īš kertinių teorinių teiginių apie pasaule socialistinę revoliuciju? NE! Visose gyvenimo srityse pataikavimas, verģīšķas nuolankumas - tai keliai ī lengves ī gyvenimā. Pataikudamas gali tikētis, kad busi ir ordināis, ir medailis, ir visais kitais būdais savo vyriausybēs atžymētas. O ar paprasti ūmōnes ūzīno, kaip sudromas partinīs biurokratinis valdantysis elitas? Ar ūzīno, kaip formuojami nomenklaturinai darbuotojai? Tam yra specialios aukštosios partinēs mokyklos, specialūs institutai, kur reikalingos ypatīgos rekomendacijos, kur be protekcionistūs vargu kas ir beapkliuva. Ne sāzinīnīgai patek ī elīta, pagimdo nesāzinīnīgā funkcionierių valdantijā klanā. Taip išsivystē po jū sparnelais pramonē ir prekybinē mafija. Štai, atsakymas, dēl ko taip degradavosi visuomenē. Štai "neklaidīgos" partinēs linijos vaisiai! Kompartija - pats pavadinimas ūzī ūzīnu lygybē. Kas kas, o partinīa funkcionierių tikrai turētu kreipti ī tai démesi, tačiau dēl ilgesnio lovīcī ir gardesnie ēdalo pataikauja tik viršininkams, partijos ūlams, o su paprastais darbo ūzīnemis visišķai nesiskaito, juos mulkina, apgaudinēja, ignoruoja. Štai tokai klanas, īslaptingas net savo veiklos planus, vadovauja mūsu ekonominiām ir kultūrinām gyvenimui, justicijai ir menui.

Kas apskritai yra partija? Tai tam tikra visuma ūzīni, deklaruojanti vienā idējā. O kodel kompartijos kritikuoti neleidžia? Už tai, kad jie, nors ir būdami markistai, bet dialektiskai galvoti nemoka ir nenori. Jie išivaizduoja esā neklaidīngi, ir kitu nuomonē, atseit, jiems visišķai noreikalinga. Šiuo pretekstu ir nepakentā kritikos, priešingos nuomonēs bei patarimā. Kapitalistinē sistema, pagal juos, yra pūvant ir bet kokia pamoka iš jū netinkama. Opozicija, ju nuomone, tik pristabdytu žengimā ī "komunizmā".

Kapitalistinē sistema niekaip nesupūda. O jeigu ji nesupuvusi, tai ir pasaule socializmo sistemā vargu ar īgyvendinsime. O tas taria mas "komunizmas" atsiduria kažkur horizonte, kurī pasiekī - beprasmēs pastangos! Pagrindinis socializmo principas - planingas ūkininkavimas. Jeigu taip, tai kodēl jī perto inflācija? Kodēl per 70 m. neišspresta nē viena visuomenē liečianti problema? Kur ta tautu draugystē, jei armēnus žudo azerbaidžaniečiai, o "viresnysis brolis" juos dar nacionalistais vadina, norā kalbēti gīmtajā kalba - nacionālini egoizmu.

Tai argi reikējo iki 1945 m. 56 milijonu nekaltū ūzīni gyvybių, kad šiandienā nežinome, kaip išbūsti īš politinēs ir ekonominēs križēs. Valstybēs ir kompartijos veikējai, matydami visišķā ūcis sistemos netinkamumā gyvenimui, dar šiandienā liaupsina socializmo "iškovojimus". Kas tie iškovojimai? Gal apnucydotas māstas, radikoaktīvi aplinka, ar visišķas dorovēs smukim... O gal inflācija? Kaip ūmogui išaiškinti, kad atlyginimas už darbā priklauso ne nuo jo atlikto darbo, o nuo užmokesčio fonda, kurī reguliuoja ministerija, o īš-pavaldī Maskvai.

Mes, karos ir pokario vaikai, auklēti Pavliko Morozovo pavyzdiu, kartu ējē su "tēveliu" Stalinu ī "saule" ir... kovok? Auklēti judais, savo tēvu ir artimujā išdavikais, išniekinti tēvu tīkybā, tēvynę, tautą, kalbā, kultūrā... ir vis tīk pabudome. Pajutome seve esant ne dväsios elgetomis. Pagaliau supratome, kad esame mulkināni. Tad kurgi ta visuomeninē santvarka, kurioje darbas ūmogui yra laimēs ir džiaugsmo ūltinīs, kur ta visuomenē, kur darbo ūmogus turētu būti aukštinamas, o ne faktorius, ar masē, kāp markistai dažnai apie ūmogu išsireišķi? O gal tikrai mes, darbo ūzīni, pilka masē, paklupdyti melstis komunizmo ūmeklos idējai, nuolankiai dēkoti Maskvai, kad mums dar leidžia čia gyventi ir kvēpuoti." Dr. G. Gorbačiovas kažkuriuoje savo kalboje mums pabrēžē, kad čia esā Sajungos ūzemē, miškai, laukai, upēs ir ezerai. O mes, užliūliuoti konstitucijos apie suverēnijā Lietuvos TSR valstybę, ir pamiršome apie Molotovo-Ribentropo paktą, apie 1940 m. birželio 15 d. okupaciją, apie Dekanozovo suderintą vyriausybę. Argi nuo to laiko čia mūsų niko nera, argi mes tapome arendatoriai?! Štai kodel naikinama mūs supantī aplinka, o mes sapnūjam, kad tai viskas mūs... Juk dēl to paties īvykio Rėinių miškely, Minsko Kurapatu, Pravienišķi, Petraiši, Panevēžio tragedijos. Visa tai yra dēl to, kad egzistuoja viena partija, viena "tiesa".

Visišķai analogiški dalykai vyksta Pinočeto valdomoje Cīlēje, Kampučijoje. Taip buvo Hitlerinēje Vokietijoje, Musoliniui valdant Italijai, Salazarui - Portugalijai, generolui Franko - Ispanijai. Visas pasaulyje ir visais laikais vienpartinė diktatura gīmda masini terora.

Dar ir šiandien kai kurie "Jedinstvos" atstovai deklaruoja nuvalkiotus stalinizmo lozungenus, dar ir dabar sajunginė spauda gaudyti gauđo kapeliūšniku ir kitu funkcionierių šmeižā, signāma īš Lietuvos ī Maskva. Gal reikētu paprašyti šviesū ūzīni, kad išaiškintu mūs, paprastiem darbininkams, mūs Juridinū statusā... Carui valdant, buvo aišķu, kad Lietuva sudrē Rusijos imperijos dalī. O šiandien kas mes? Gal regionas, ar sritis Rusijos federacijoje? Dežnai Maskvos valdytojai vengia ištarti respubliku pavadinimus. Jiems mielesni žodžiai: regionas, sritis, kraštas, ūzemē, ūzemietis, tēvišķe, victoje tēvynē ir pan. Taip jie slopina ūzīni patriotizmā, manymā, kad visi ūzīni kvalili ir tik jie suprantā imperijos puoselējimo metodus.

Istorija prabyla Lietuvos Kariuomenės Tragedija

6

Ribentropo - Molotovo pakta, su visomis iš jo išplaukiančiomis pasekmėmis, privėdė prie Pabaltijos valstybių išugimo. Sugebėjo atsilaikyti prieš "draugišką" TSRS pagalbos sutartį tik Suomija, stojusi i ginkluotą kovą prieš raudonojo fašizmo valstybes...

Lietuvai ištiko kitoks likimas. Po 1940 m. birželio 14 d. ultimatumo ir priverstinio jo priėmimo, sutinkant su visais išdėstytais punktais, prasidėjo mūsų tautos, o tuo pačiu ir jos žmogaus - kariuomenės, tragedija.

Ši tragedija vienaip ar kitaip palietė kiekvieną lietuvių, jei ne 1940 m., tai per 1941 m. birželio 14-16 d. deportacijas "ar 1941-1945 m. TSRS-Vokietijos karo metu, ar 1944-1952 m. taučinėje rezistencijos kovoje ir masiniemis deportacijomis "kelti žemes uki" amžino įšalo rajonuose, ar vėlesniais, brėžnevizmo epochos, klestėjimo laikais, privėduisiais prie taučinės savionės deformavimosi, doroviňės degradacijos, tradicijų praradimo, alkoholizmo ir narkomanijos, spekuliacijos deficitinėmis prekėmis, vėliau ir taučinės jausmais (pvz. net dabartinė eilės kooperatyvų veikla su maksimaliomis kainomis tentinės atributikos gaminiams, siekiant gauti tuo didžiausią pelną), net taučinė vėliava, dar paskelbta valstybine, be pačios valstybės. Jei neseniai paskelbta Palestina yra valstybė be teritorijos, tai Lietuva dabar yra teritorija be valstybės, tik su valstybine vėliava ir nimbu...

Dabar dalinsai madinga magrinėti praeities įvykius su rakursu "kas būtų, jei...".

Istoriko užduotis yra atskleisti praeities įvykius su maksimaliu objektyvumu, aišku, kiek tai leidžia dabar turimi šaltiniai, tuo pačiu išreikšiant ir savo nuomone.

Pirmausia norėtusi pateikti chronologinę panoramą 1940-1941 metų įvykių, kurioje pakankamai išskiai atsiskleidžia kariuomenės destrukcija. Salyginai juos galima suskirstyti į šiuos etapus:

1. 1940 m. birželio 14 d. - liepos 3 d.
2. 1940 m. liepos 3 d. - rugpjūčio 3 d.
3. 1940 m. rugpjūčio 3 d. - rugpjūčio 27 d.
4. 1940 m. rugpjūčio 27 d. - spalio 27 d.
5. 1940 m. spalio 27 - 1941 m. vasario 23 d.
6. 1941 m. vasario 23 d. - balandžio pr.
7. 1941 m. balandis - birželio 10 d.
8. 1941 m. birželio 10 - birželio 22 d.
9. 1941 m. birželio 22 - birželio 27 d.

Pabančiuju juos panagrinėti atskirai.

I. Kariuomenės pertvarkymo pradžia.

Pirmosios sukos

(1940m. birželio 14 d. - liepos 3 d.)

1940 m. birželio 14 d. 23 val. (Lietuvos laiku) IERS Liaudies komisarų tarybos pirmininkas ir Užsienio reikalų ministras V. Molotovas įteikė Maskvoje ultimatumą Lietuvos užsienio reikalų ministrui Jucuzi Urbšiui, kuriuo buvo reikalaujama iki birželio 15 d. 10 val. ryto (Maskvo laiku) įvykdyti šiuos tris reikalavimus:

1. "Kad tuoju būtu atiduoti teismui Vidaus reikalų ministras, brigados generolas Kazimieras Skučas ir valstybės saugumo departamento direktorius Augustinas Pavilaitis" (tai buvo pirmosios aukos, deja, iki šiol nereabilituotos - A.M.), kaip "tiesioginiai kaltininkai provokacinių veiksmų prieš Sovietų igulą Lietuvoje" (kad tai buvo sureišiuta Maskvoje, įrodė istorikas Gediminas Rudis str. "Ar Lietuvoje 1940m. buvo grobiami raudonarmiečiai?" - "Kultūros bairai", 1988 m. Nr.10, p.61-64).

2. "Kad tuoju būtu suformuota Lietuvos tokia vyriausybė, kuri sugebėtų ir būtų pasiryžusi laikuti garbinę Sovietų Sajungos ir Lietuvos savitarpinės pagalbos sutarties įgyvendinimą ir suviličiai sutramdyti sutarties priešus".

3. "Kad tuoju būtų laiduotas laisvas preleidimas į Lietuvos teritoriją Sovietų kariuomenės

daliniu, jiems išskirstyti svarbiausiuose Lietuvos centruse tokiam kiekyje, kurio pakaktu, kad būtu laiduotas Sovietų Sajungos ir Lietuvos savitarpinės pagalbos sutarties vykdymas ir užkirsti provokacinių veiksmų, nukreipti prieš Sovietų igulą Lietuvoje.

Sovietų Sajungos vyriausybė šiu reikalavimų įvykdymą laiko ta elementare - sąlyga, be kurios negalima pasiekti to, kad Sovietų Sajungos ir Lietuvos savitarpinės pagalbos sutartis būtų vydoma garbingai ir sažiningai."

Gavusi žinią apie ši ultimatumą, Lietuvos vyriausybė susirinko į posėdį, kuriam pirminkinavo pats Respublikos Prezidentas. Nutarta reikalavimus priimti ir apie tai per J.Urbši Maskvoje nurodytu laiku painformuoti. Ministro pirminkinio A. Merkio vadovaujama vyriausybė tuoju atsistatydino. Naujos vyriausybės sudarymas pavestas generolui Raštikiui. Tačiau Maskvoje V. Molotovas J.Urbši pareiškė, kad "Raštikis Sovietų Sajungos vyriausybės nė pateikinė" ir kad "dėl premjero ir kitų vyriausybės narių reikia su Sovietų Sajungos vyriausybė susitarti".

Koks buvo sutarties straipsnių "vykdymas", su visomis tolimesniomis pasekmėmis, mes gerai žinome. Naujos vyriausybės "sudarinėtojais" į Lietuvą V. Molotovas pasiuntė ypatingąjį Tarybų Sajungos įgaliotinį Dekanozovą ir Tarybų Sajungos pasiuntinį Lietuvoje - N. Pozdnyakova. (Užsienio reikalų komisaro pavaduotojas G. Dekanozovas, Stalino patikėtinis, NKVD žvalgybos skyrius viršininkas, kuriam priklausė GRU (Vyriausiosios Politinės valdybos) Ypatingosios Žvalgybos skyrius, po Molotovo-Ribentropo pakto pacirašymo kurį laiką dirbo TSRS ambasadoriu Berlyne ir ten aktyviai šnipinėjo, o vėliau buvę permestas į Lietuvą.)

Birželio 15 d. "Papildomu" TSRS kariuomenės dalinių įvedimas į Lietuvą. Pulk. ltn. Antanas Merkys paskirtas laikinai eiti prezidento pareigas. Kariuomenės vadas gen. V. Vitkauskas išleido įsakymą dėl Tarybų Sajungos papildomų kariuomenės dalinių sutikimo:

"1. Žygiuojančiai Sovietų kariuomenei taikytis visas meidagumo ir draugiškų santyklių taisykles panašiai, kaip jos buvo taikomos anksčiau įvestai kariuomenei.

2. Divizijų vadams savo teritorijų ribose organizuoti šios kariuomenės vorų sutikima, pasiūlytant pasitikti ir prisistatyti dalii vadus, c svarbesnėse kryptyse išvyksta ir pasitinka patys divizijų vadai. Paininformuoti dėl ratogenesnių žygių kelių, pastovų vietų, išsakančių vietos administracijai parengti patalpas ir pan. Jei būtų gautas žygiuojančių vorų vadų sutikimas, paskirti lydičių muolatinius aukštėsnio laipsnio kariuinkus, mokinčius rūsų kalbą.

3. Imtis visų galimų priemonių, kad Sovietų Sajungos kariuomenė būtų apsaugota nuo bet kurių išsižokimų.

Bet kuriems incidentams įvykus, dėti visas patangas juos likviduoti vietoje, nepažeidžiant mums draugingos kariuomenės orumo.

Visur, kur tinka, priminti, kad mes žiūrime į Sovietų Sajungos kariuomenę kaip draugišką kariuomenę ir prasytį mūsų kariuomenės administracijos ir gyventojų atžvilgiu taikyti tokius pačius jausmus.

4. Tikslu pilniu patenkinti žygiuojančios Sovietų kariuomenės pageidavimus karininkai palydovai, kur reikia, turi pavartoti visą savo autoritetą administracijos organų ar gyventojų atžvilgiu, per daug nesivaržydami dėl atsakomybės. Tačiau, įvykus nesusipratimams, turi tuoju apie tai pranešti žygiuojančios voros ar dalinio vadui. Tik ypatingai svarbiais ir painiaus klausimais susisekti su kariuomenės štabu ir gauti nurodymus.

5. Šį įsakymą vykdyti tuoju.

Tačiau stalinistai, prieš peržengiant raudonarmiečiams Lietuvos sieną, pėstininkams išdalino po 100 šominų "dėl visa ko" (apie tai šio straipsnio autorius papasakojo vienas iš "vedavimo iš kapitalizmo jungo" dalyvių - A.M.). 15 val. pirmieji daliniai įžengė į Lietuvą. 19 val. atskrenda su ypatingąja misija G. Dekanozovas ir labiausiai rūpinasi kariuomenės bei šaulių sąjungos valymu, per TSRS atstovybės įgaliotąjį atstovą

Lietuvai N.Pozdniakovą, TSRS karo atnās Karne majora Korotkicha, vėliau ir betarpiškai pats nurodinėjo V.Vitkauskui.

Birželio 16 d. A.Merkio aktu paskelbtas Lietuvoje valstybės gynimo metas. Stambesniuose miestuose įvedama komendantu valanda. Kaune ją paskelbė komendantas pulk. Bobelis.

Kraštė apsaugos ministrui ir kariuomenės vadu paskirtas divizijos generolas Vincas Vitkauskas. Spaudoje paskelbtą, kad generolas K.Skučas ir A.Povilaitis yra suimti ir laikomi kalėjime. Daugiau apie jų likimą niekas nebepranešinėja ir nebeatsimena. J.Urbšys savo atsminimuose pažini, kad lenkų istorikas J.Ochmanskis savo veikale "Historia Litwy" rašęs: "Skučas ir Povilaitis buvo suimi Prūsijos pasieryje, ikalinti ir paskiau nužudyti" (J.Urbšys. Lietuva lemtingaisiais 1939-1940 metais. V., 1988, p.53).

Birželio 17 d. Binantis respublikos prezidento pareigas A.Merkys patvirtino J.Paleckio sudarytają vyriausybę.

Birželio 18 d. "Rytinis Lietuvos Aidas" patiekė Eltos informaciją, kad buvęs prezidentas A.Smetona su keliais vyriausybės nariais birželio 16 d. perėjo per "žaliajā sienā" (neoficialiai) ir jéjo į Vokietijos teritoriją. "Smetona ir kiti Lietuvos vyriausybės asmenys vokiečių valdžios organų buvo internuoti", - sakoma pranešime. Naujoji Lietuvos vadovybė ir karinė vadovybė pasiskubino išbraukti iš kadrinių kainiukų sąrašų brigados generalą K.Musteikių, pulkininką J.Musteikių ir generalinį štabo plk. ltn. St.Zukaitį, pasitraukusius iš Vokietiją su prezidentu A.Smetonu.

Tą pačią dieną teisingumo ministras įsakė paleisti iš kalėjimo antaną Sriežką, vėliau užėmėsi Saugumo Departamento direktoriaus postą, o Krašto apsaugos ministras ir kariuomenės vadavas div. generolas V.Vitkauskas birželio 18 d. paskelbė tokio turinio įsakymą kariuomenei Nr.59:

"Šių dienų pasaulinio masto įvykiuose mūsų tauta ir valstybė perygvena reikšmingus istorinius laikus. Mūsų kariuomenė ir toliau stovės Tėvynės sargyboje ir tvirtai vykdys mūsų vyriausybės pevestus uždavinius tiek ginant krašto laisvę, tiek saugant tvarką viduje, tiek draugingai bendradarbiaujant su SSSR kariuomenė. Įsakau visiems kariams tvirtai ir atsidėjus vykdyti savo tarnybines pareigas. Reikalauju iš vienų kurių ramybės, tvarkos, darbo ir gražaus santykiamimo su SSSR kariais. Ši įsakymą paskelbti ir įsiskinti visiems kariams."

Tai, matyt, buvo susiję su vėlesniais valymais kariuomenėje.

Birželio 19 d. Šaulių Sajungos vadavas pulkininkas Francis Saladžius atleistas iš pareigu ir atsargą J.Paleckio aktu Nr.773 (liepos 31 d. suimtas ir kalintas iki 1941 m. birželio 22 d. Kauno Kalėjime. -A.M.). Taip pat J.Paleckio ir V.Vitkausko aktu "Pirmojo Prezidento Karo mokykla" pervaadinta į "Karo mokyklą", 1929 metų Respublikos Prezidento akto Nr.414, kuriuo buvo suteikta Karo mokyklai Šefo vardo vėlava, panaikintas.

Birželio 20 d. Kariuomenės vado įsakymė kariuomenei Nr.61 paskelbtas apie pulk.P.Saladžiaus paleidimą iš atsargų. Taip pat paleisti 9 pėstininkų pulko vadavas gen.štubo pulk. Antanas Gaušas ir kariuomenės štabo II-ojo skyriaus pulk. ltn. Petras Kirlys. Tai buvo pirmieji naujosios vyriausybės paleisti iš atsargų karininkai (iki jų buvo išbraukti iš sąrašų tik išvykė į Vokietiją brig. generalas K.Musteikis, plk.J.Musteikis ir gen.štubo plk.ltn.St.Zukaitis. -A.M.).

Birželio 21 d. Vidaus reikalų ministro A.Guzevičiaus įsakymu, uždaryta Lietuvių tautininkų Sajunga su visais jos padaliniais.

Birželio 24 d. Vileišio aikštėje Kaune įvyko LKP CK surengta demonstracija-mitingas. Jos metu priimtoje rezoliucijoje buvo reikalaujama, be kita ko, išvykdyti tokį punktą: "Liaudies priėžus - lauk iš valstybės aparato ir kariuomenės!"

Birželio 25 d. Kaip atsakas į "liaudies" balso, o iš tikrųjų, reikalaujant Dekanozovui ir Pozdniakovui, gen.V.Vitkauskas išleido įsakymą kariuomenei Nr.67, kuriuo atleisti iš pareigu ir paleisti iš atsargų 17-ka vyresniųjų karininkų (iš jų net 7 generolai);

1. Divizijos generolas Eduardas Adamkevičiu - II-os pėstininkų divizijos vadavas;

2. Brigados generolas Vladas Kieželis - Karuomenės teismo pirmmininkas;

3. Brigados generolas Vladas Narinė-Nazevičius - Karo sanitarijos viršininkas, Karo muziejuas direktorius;

4. Divizijos generolas Mikas Rėklaitis - III-os pėstininkų divizijos vadavas;

5. Brigados generolas Klemensas Popeliū - Karo technikos viršininkas;

6. Brigados generolas Kazys Tallat-Kelota - Kavalerijos viršininkas;

7. Teismo generolas leitenantas Emilia Vimeris - Kariuomenės teismo prokuroras;

8. Pulk.ltn. Kazys Babickas - Auto rinktinės vadavas;

9. Pulk. Petras Dočkus - 3-čiojo artilerijos pulko vadavas;

10. Pulk.ltn. Jonas Gudavičius - Kariuomenės teismo prokuratūros atsakingas darbuotojas;

11. Pulk.ltn. Juozas Grigaliūnas - 1-mojo inžinerijos bataliono vadavas;

12. Pulk. Mykolas Kalmantas - ginklavimoci valdybos bendrejo skyriaus viršininkas, buvęs Skautų Sąjungos vadavas;

13. Pulk.ltn. Andrius Kerbelis - Marijampolės apskrities komendantas;

14. Pulk.ltn. Viktoras Kazlauskas - Kauno komendantūros atsakingas darbuotojas;

15. Pulk.ltn. Marijonas Vitkunas - ryšių bataliono vadavas;

16. Pulk. Juozas Tumas - 2-ojo pėstininkų Aligirdo pulko vadavas;

17. Pulk. Pranas Genys - 4-tojo pėstininkų Mindaugo pulko vadavas.

Atitinkamai dalį karininkų reikėjo patraukti į gavo pusę. Todėl ta pačią dieną gen.štubo pulkininkas Kazys Sprangauskas paskiriamas kariuomenės štabo viršininko paduotoju; gen.štubo pulk. Stasys Zaskevičius - III-čios pėstininkų divizijos vadavas; gen.štubo pulk. Albinas Cepas - krašto apsaugos ministras, o brigados generolas Vladas Karvelis tapo II-os pėstininkų divizijos vadavu ir Kauno igulos viršininku.

Buvęs Kauno komendantas pulk.Jurgis Bobelis paskirtas ypatiniams reikalams karininku prie krašto apsaugos ministro. Kauno burmistro paskirtas Antanas Garmus, atleidus iš šių pareigų pulk. Antana Merki (vėliau suimtas ir ištremtas iš Lietuvos, kartu su Užsienio reikalų ministru Juozu Urbšiu bei mirusį 1955 m. trempyje).

Vilniaus miesto ir episkopijos viršininkas Šlapetus iš pareigų atleistas, o vietoj jo paskirtas A.Kazanavičius, kuris birželio 25 d. perėmė pareigas.

Birželio 26 d. 21 val. Liaudies vyriausybė pengerbė Nežinomojo kareivio kapą, vėliau Karo Muziejuje nuleidimo metu. Ant kapo padėtas gyvū Šeilių vainikas. Pengerbimo akte dalyvavo visa Liaudies Ministerijos Taryba. Vyriausybės vadavas ministro pirmmininko paduotojas ir užsienio reikalų ministras prof.V.Krėvė-Mickevičius bei kariuomenės vadavas generolas V.Vitkauskas ant Nežinomojo kareivio kapo padėjo vainiką. V.Krėvė-Mickevičius vyriausybės vadavu pasakė tokia kalba:

"Pirmieji mūsų žingsniai yra pagerbti Nežinomojo kareivio kapą, kuris visai Lietuvai yra simbolis nepriklausomos Lietuvos. Prie čito kapo, kuris kaip ir liudija mums visas tas kovas už Lietuvos liaudies gerovę, mes duodame pažadą, kad rūpinsimės išvykdyti visa tai, už ką sis kareivis buvo ir paaukojo savo gyvybę: liaudies gerovę, visos Lietuvos gerovę ir visos Lietuvos gyventojų gerovę. Tai yra mūsų darbo simbolis - ir už tuos idealus, už kuriuos žuvo pirmieji kovotojai - už Lietuvą, Jaimingą, nepriklausomą, mes kovosime ir jos naudai dirbsime". (žr. "Rytinis Lietuvos Aidas" 1940.06.27).

Birželio 27 d. paskelbta, kad nuc liepos 1 d. paleidžiamas Lietuvos Seimas.

Taip pat paskelbtas Vidaus reikalų ministro A.Guzevičiaus nutarimas dėl visų iki 1940 m. birželio 20 d. įregistruotų draugijų ir jų skyrių

veiklos susitardymo. Išleistas įsakymas kariuomenėi Nr.68, kuriuo iš atsargą pradėti leisti apskričių kariniai komendantai ir apskričių Šaulių rinktinės vadai (nes paralleliai vyko ir Šaulių Sajungos valymas, o daugelis karininkų užémė abu postus apskrityse - A.M.). Tuo įsakymu palieistas iš atsargų Kętingos apskrities komendantai ir Kętingos Šaulių rinktinės vadadas pulkininkas Albertas Lintermoza.

Birželio 28 d. Pasklebtas įsakymas kariuomenėi Nr.69. Jo 13 numatė, kad "Dalyse ir istai-
goje Švietimo vadovais skirti tik karininkus.
Karo kapelionus nuc Švietimo vadovu pareizu at-
leisti".

29. Kareiviams tikybos pamokose dalyvavimas neprivalomas. Su nedalyvaujančiais tikybos pamokose lietuvių kareivių dalinių vadams vykdyti pasikalbėjimus.

30. Šventadieniais i bažnyčią pamaldoms nustatyta tvarka vedami tik tie kariai, kurie pa-
reikšti norą. Tuo metu kareivinėse likusiems ka-
riams surengiamos paskaitos bei pasikalbėj-
mai.

(Tui buvo pirmas žingsnis kovojuant su tikėjimu, nes po kelių dienų - liepos 1-ja, atšaukiama maldos giedojimas ir kalbėjimas).

Lygiagrečiai visiems įsakymams buvo dirbamas ir ideoleginių apdirbimų kariuomenėje. "Tiesa" Nr.8 ta diena išspausdino straipsnį "Kariškio Žodis: laiškas iš kariuomenės", kur rašoma: ".../ Mes narime i reikalaupiame: 1) pašalinti ūkstosius kariuomenės pareigūnus, taip pat kreipti dėmesį ir į ūemesniuosius atskirų dalių vadus, kurie prisigérė smetoninio režimo ir, užtikrui bendradarbiaudami su kitais kariais, jiems draudžia net galvoti apie naujus laimėjimus, o skiepių senas tradicijas. 2) Leisti kariuomenėje laisvai laikytis savo pažiūrų ir dalyvauti visuomenės gyvenime. 3) Leisti laisvai atlakti tikybinius namus, kaip buvo iki šiol, o atsi-
žvelgti į sažinės laisvę. 4) Ivesti kariuomenėje priviljom, išeiti nustatytais mokslo cenzom. 5) Pageriant darbininkų ir mazujų tarnautojų atlyginimus atsižvelgti ir į kario būklę, kuri jokiais atvejais nesiskiria nuo atliekančio bausme kalino. Šie karių norai tūl yra svarbi, kuri, reik menyti, anksčiau ar vėliau bus kariuomenėje įgyvendinta /.../".

Kaip atsakas birželio 28 dieną pradėta ir komendantų reforma. Karo komendanto vardas labai baugino okupantus. Ta diena įsakyta apskričių komendantus vadinti apskričių kariniais viršininkais, o Vilniaus ir Kauno komendantus - Vilniaus ir Kauno kariniais višininkais. Tarnybų vietomis pakeisti šie komendantai ir Šaulių rinktinės vadai:

plk.ltn. Jonas-Emilis Išlinskas, iš Mažeikių perkeltas į Alytų; plk.lt. Pranas Bronevičius, iš Utenos į Panevėžį; plk.ltn. Vladas Zutautas, iš Trakų į Šiaulius; plk.ltn. Mikas Jasinskas, iš Rokiškio į Raseinius; plk.ltn. Ignas Pasilys, iš Zarasu į Trakus; plk.ltn. Jonas Kaziteinas-Kaziulis, iš Seino į Ukmergę; plk.ltn. Kleobas-Vytautas Mihailiukas, iš Biržų į Vilkaviškį; plk.ltn. Jonas Skakalecas, iš Tauragės perkeltas į 7-tajį pėstiniųkų pulku.

Dalis karininkų atleista juo tą pačią dieną, kiti - vėliau.

Alytaus apskrities viršininkas ir Alytaus Šaulių rinktinės vadasis plk.ltn. Bronius Basiulis, Šakiai - plk.ltn. Bronius Pečiulis, Švenčionėlių - plk.ltn. Jonas Butėnas, Telšiai - plk.ltn. Bronius Bulkūninkas, Ukmergės - plk.ltn. Vincas Matulionis, Vilkeviškio - plk.ltn. Antanas Positinas; Panevėžio - plk.ltn. Antanas Jimpulionis. (Įsak. kariuomenės Nr.71, 1940.06.28 d. ir Nr.77, 1940.07.04 d.). Šiaulių - plk.ltn. Jonas Vėrelis. (Įsak. Nr.73 §13, 1940.07.01); Raseinių - plk. Rainiundas Liocmanas (Įsak. Nr.75, §5, 1950.07.02).

Neįmanus apskričių viršininkais ir Šaulių rinktinės vadais paskirti:

Kariuomenės štabo mjr. Antanas Avižienis - į Biržus; 2-os pėstininkų divizijos štabo mjr. Antanas Manieka - į Marijampolę; Šiaulių komendantas kpt. Dominikas Ježys - į Seinų apskritį; Štumu - kariuomenės intendantūros mjr. Kazys Grušys; į Zarasus - 1-mo pėstininkų pulko kpt. Andrius Ramanaus; į Kętingą - 6-tojo pėstininkų

pulko mjr. Stasys Baltrimas; į Rokiškį - iš Seino apskrities komendantūros kpt. Jonas Matelis; į Šakius - karo intendantūros kpt. Pranas Zitkevičius; į Švenčionėlius - iš Zarasų buv. komendantūros kpt. Balys Mikėnas; į Telšius - kariuomenės štabo mjr. Vacius Miecevičius. Kauno karinių viršininkų ir Kauno Šaulių rinktinės vadu, vietoje perėjusio į kitas pareigas plk. J. Bobelio, paskirtas buv. Geležinkelio rinktinės vadadas plk. ltn. Andrius Balsys. (Vilniaus Šaulių rinktinės vadadas iš Vilniaus karo komendantas plk. Pranas Kaunas atleistas iš atsargos tik liepos 16 d. įsak. Nr.93 §2. I jo vieta paskirtas mjr. Alfonsas Vazonis. -A.M. past.)

Tokiu būdu palaiapsniui susitarkyta su pagrindiniais apskričių komendantais ir Šaulių rinktinės vadais, bei pasiruošta sekanti etapui - Šaulių Sajungos nuginklavimui ir uždarymui.

Birželio 29 dienos "Tiesoje" atspausdintas straipsnis "Kas dedaci kariuomenėje?", kur be kita ko rašoma: "Kariuomenė yra ginkluotoji liaudis. Jai ginklus davė ne kas kitas, kaip pati liaudis, kad kariai turėtu kuo ginti savo liaudį. Todėl kiekvienas, kas megina šiokiu ar tokiu būdu lengtinti šiuos ginklus prieš liaudį, yra pikčiausias liaudies priešas. Visai nenuostabu, kad vi suose liaudies mitinguose ir susirinkimuose rei-
kalaujama pasalinti iš kariuomenės liaudier Brė-
sus. Taip liaudies balsas turi buti išgirstas, ir tai turi buti padaryta tuo, neatidėliojant ir energingai bei treitai."

Tas ir buvo aktyviai daroma! Ne tik "valė", bet ir suiminėjo. Iš pradžių suiminėjo tik po paleidimo į atsargą. Suimių buvo plk. B. Kazilius, brižados generalas E. Vimoris, plk. Kaunas ir kt. (pvz. "Lietuvos žiniose", 1940 m. birželio 27 d. paskelbtose žinutėje iš Palangos rašoma, kad "pajūri-
šiai labai patenkinti Kętingos apskrities viršininko Vaišnio suėmimui").

Kaip jau buvo minėta aukščiau, palaiapsniui ruoštasi susidorojeti su Šaulių Sajunga, pirmiausia ją guginkluojant.

Šaulių Sajungos nuginklavimas ir likvidavimas įvyko be jokiu Lietuvos ministro svarsomyje ir nutarimų. Maždaug po trijų savaičių, praejusiu nuo birželio 15 d., vieną dieną tuometiniam užsienio reikalautiui ir premjerui prof. V. Krėvei-Mickevičiui paskambinto į Ministru kabinetą TSRS atstovas N. Pozdniakovas ir pasakė, kad jis su G. Dekanozovu ir dar vienu aukšto rangu kariušiu turi svarbų reikalą su V. Krėvu ir krašto apsaugos ministru gen. V. Vitkauskui pasikalbėti. Sutarta valandą, atvykęs N. Pozdniakovas, G. Dekanozovas ir kariškis nežinoma pavarde, ultimatyviai pareiškė, kad TSRS ginkluctuju pajėjų vadovybei reikalaujant, per tris dienas turi buti nuginkluoti visi Šauliai ir pradėtas Šaulių Sajungos likvidavimas. Jei šis reikalaivimas nebuvo įvykdytas, tai Šaulių Sajungos nuginklavimas ir likvidavimą įvykdys Raudonosios Armijos dalininkai.

Tokiomis aplinkybėmis nieko kito neliko, kaip priimti ultimatumą, kurio įvykdymą apsiėmė Krašto apsaugos ministras V. Vitkauskas, tuoju daves atitinkamus įsakymus ir potvarkius.

Reikalaujant TSRS atstovybei, krašto apsaugos ministro įsakymu prasidėjo labai skubus Šaulių Sajungos nuginklavimas. Pradžioje reikalaute nuginklavima įvykdyti per vieną parą, vėliau per dyvukis įtikinti TSRS atstovybę, kad tai neįmanoma. (Atstovybė prailgino terminą iki 3 dienų, nors užtruko beveik savaitę. - A.M.). Visa okupacine šutvė: Dekanozovas, Pozdniakovas, Korotkichas ir Semionovas labai perzyveno perduodant ginklus, nuolat skambinėjo V. Vitkauskui. Galų gale, Pozdniakovas net rašta-atsiuntė krašto apsaugos ministru su kaltinimais vilkinimu dėl ginklų atidavimo.

Birželio 30 d. Einantis prezidento pareigas J. Palčekis savo aktu pakėlė į generolo laipsnių visą eilę aukštesniųjų karininkų. Į brigados generalus pakelės Kęzys Sprangauskas, Stasys Zaskevičius, Albinas Čepas, J. Juodišius ir Vincas Žilius su J. Černium. Į generolus leitenentus pakeltas už pasižymėjimą Vincas Vitkauskas. Jis, kaip kariuomenės vadasis, pasakė kalbą, kurioje užtikrino, kad "visi kariai drausmingai ir sažininkai vykdys visas jieems dedamas pareigas ir visa savo energija skirs savo tėvynės augimui stiprinti ir didinti. Kariuomenės santvarka bus priderinta prie valstybės santvarkos". Kartu V. Vitkauskas pažymėjo, jog "reikia zinoti, kad kariuo-

menė yra didis ir sudėtingas mechanizmas, kurio viena ratelį sužalejus, galima sugriauti visa mechanizmą. O sugriovę saviąją jėgą, nepaprastai blogai patarnautume bendriems ir mūsų sajungininkės SSSR kariuomenės interesams".
(žr."Tiesa", 1940 m. liepos 1 d.).

Liepos 1 d. Krašto apsaugos ministras Isakymu kariuomenei Nr.73 §2, Vidaus tarnybos statuto 293 ir 296 str. pakeisti ta prasme, kad maldos ženklas netrimituojamas, o vakarino patikrinimo metu maldos negiedama ir nekalbama. "Kadangi radijo pranešimai ir išvikių transliacijos yra greita informacijos priemonė, turinti didelės svarbos karių auklėjime, todėl visiems daliu vadams išakė rūpintis, kad laisviems nuo tarnybos kariams būtų suteikta galimumo tuos pranešimus ir transliacijos klausyti". ("Tiesa", 1940.07.02).

Liepos 2 d. Krašto apsaugos ministro Isakymu kariuomenei Nr.75, i atsargą paleisti net 33 aukštieji karininkai, pagrindinė iš intendantūros ir aviacijos dalinių. Dalį pavardžių parvyko nustatyti:

1. Kariuomenės štabo mjr. Pranas Mikštės;
 2. Karo aviacijos mjr. Kazys Simius;
 3. Karo aviacijos mjr. Juozas Vaicius;
 4. Karo aviacijos mjr. Zigmantas Drunga;
 5. II-ojo ulonų pulko mjr. Juozas Sarūnas;
 6. Ginklavimosi valdybos mjr. Otto Blumchenas;
 7. Karo butų valdybos mjr. Julijonas Seniauskas;
 8. Kariuomenės intendantūros mjr. Alfonas Antanaitis;
 9. Kariuomenės intendantūros mjr. Jokūbas Valodelkevičius;
 10. Kauno komendantūros mjr. Eduardas Berentas;
 11. II-ojo pėstininkų Algirdo pulko kpt. Jonas Lukauskas;
 12. Karo aviacijos kpt. Aleksas Maciūnas;
 13. Karo aviacijos kpt. Grigoris Radvenis;
 14. Karo aviacijos kpt. Ernestas Vymeris;
 15. Karo intendantūros kpt. Aleksandras Šmidtas;
 16. Karo intendantūros ktp. Voldemaras Vachanas;
 17. II-ojo artilerijos pulko mjr. Adolfas Žukauskas;
 18. I-ojo artilerijos pulko kpt. Jurgis Kenigšteinėteris;
 19. Intendantūros brigados generolas, kariuomenės intendantas Kazimieras Navakas;
 20. Kariuomenės intendantūros dėrbtuvių viršininkas plk. Pranas Kaballa;
 21. Karo aviacijos plk.lt. Tautvilas Narvydas;
 22. Kariuomenės ūkio inspektorius plk. Vaclovas Šliogeris;
 23. Karo veteriharijos viršininkas, veterinarijos gydytojas plk. Bronius Šikeris;
 24. Karo aviacijos plk.ltn. Eduardas Reichteris;
 25. II-ojo ulonų Birutės pulko plk.ltn. Juozas Prūsaitis;
 26. Kariuomenės intendanto padėjėjas plk. Vincas Butauskas, ir kt.
- Kaip ir ankstiau, valymus lydi ideologinis "apdirbimas" spudoje. Ima dominuoti straipsniai, kur vienaip ar kitaip paliečiamas kariuomenės klausimas. (Pvz. Liepos 3 d. "Tiesoje" net 7-niose publikacijose kalbama apie kariuomenę).
- Liepos 3 d. Priimtas Lietuvos kariuomenės pertvarkymo įstatymas:
1. Lietuvos kariuomenė pagrindinai pertvarkoma ir nuo šiol vadintis "Lietuvos Liaudies kariuomenė".
 2. Kariuomenėje įvedamas politinių vadovų institutas.
 3. Kariuomenėje steigiamas Propagandos skyrius.
 4. Kariams laisvu laiku leidžiama dalyvauti politiniame gynime.
 5. Sis įstatymas galioja nuo 1940 m. liepos 2d. ("Tiesa", Nr.12, 1940.07.03).
- Tokiui būdu pirmasis Lietuvos kariuomenės likvidavimo etapas baigėsi.

(bus daugiau)

Mūsų žiburių Lageriu, ir tremties

POEZIJA

Stagnacija palietė ir mūsų literatūra, pasireikšdama įvairiausiomis formomis. Buvo spausedinami kūriniai daugiausiai tų autorų, kurie turėjo vardinus, buvo geruose santykiauose su žurnalu redaktoriais. Spaudos puslapiuose buvo leidžiamas eksperimentuoti, rašyti ką nori ir kiek nori. Kaip gi tokiam poetui uždrausė, jei jis Lenino premijos laureatas, jei jis dalyvavo iškilmeči L.Brežnevui uždedant literatūros laurų vainiką. O kūrybos, gimusios skausme, už spyliautų vielą, tremtyje, nickas neįsileido į spaudą. Juk kiek eilėraščių prirašyta, kurie savo meniškumu nenusileidžia publikuojamoms žinomų poetų eilėms!

Žemaičiai pateikiame Juozo Grušio keletą eilėraščių. Jis turi dešimties metų lagerio stažą. Beveik visuose eilėraščiuose atsispindi kraupus kalinio gyvenimas, su visom smulkmenom, su skudžiausiais išgyvenimais. Štai jis prie mirėtančio draugo:

Gal iš tévynės žinia,
Gavai nors tu? Man nėr kas rašo:
Jauniuasių broli nukankino,
Du žuvę ginant kraštą.

Tuoju ir až užgesiu...
Ta katorga nors ir įkriso,
Norėd matyt vėl iš degesių
Dar tėviškė präystant.

Nušovė kalini, béganti į laisvę. Poetas mato ir apraso ta siaubą:

Apspinta jি HV Distai
Ir keikiasi. Suo kraują laka.
Dar daužo buožėmis sadistai,
Negyva kūnų spardo.

Žemaičiai spausdiname keletą J.Grušio eilėraščių ištisai.

Brendu audroj per sniegą gilią -
Aš per gyvenimą brendu.
Išsuko jėgos, pasiklydau,
Naktis, ir kelio nerandu.

Norėčiau gržti - užpusté pėdas,
Norėčiau saukt - nieks neišgirs...
Brendu, o baimė širdi éda:
Argi čia, tundroj teks numirt?

1947.02.09

GÈLES IŠ TÉVYNËS

Kvėpavo jos tévynės oru,
Sventosicos žemės krūtimis
Maitinosi, kad tuošt altorių
Statytą mano mintimis.

Tik jos girdės begarse maldą,
Kurią širdis jausmai virpės,
Ir ilgesi, taip gelianti, taip saldū,
Laukų gimtųjų, jos atspės.

Jaučiu ant jų dar švelnią ranką,
Ir atspalvi akių šviesių,
Jaučiu net rūbo kvapa blanką...
Ne vienas maldoje esu.

1947.04.30

Ir vėl sugriš pavasaris,
Vėl vasara žydės...
Širdis tikta širdies
Leškos liūdnai, su asaron.

Išskausmą susipynusi
Po kryžkeles kiajosi,
Vienu verks ir dejuos
Be garso jokio lūpose

Ir plėšys juoda nuometą,
Ir ūkuksis praeities...
Širdis ieškos širdies
Mylėjusios anuo metu.

1952.05.07

Etapas

V. J. DOKKUS

... ar mažiau regėjima,
... tarsi tiesiau rankas,
... laukidje kartu mes įėjome
... į tautą, kai sužyduotas lankas.

Kartais iš pėdnakti teve ir dukteris,
Atėjome iš trys gėlių takais,
Iš ūkių šunis, sargybas būdinčias...
Ir kiek mielių mat žodžiu prisakei!

Per visą naktį eš svaidau kliedėjime,
Žudžius girdėjau, lūpas lūpose jutau...
Retežiai sudėgė jausmy žérėjime -
Tėvynei mūsy, dukterims ir tau.
1947 metai

Redakcija gauna daug eileraščių. Jie visi skirtinos meninės vertės. Stipresnius eileraščius mes pastovini publikuojame. Siame "T." numerijoje skitytojams pateikiame po vieną įvairių autorių eileraštį.

JONAS DOCKUS

ATLJOME

Ir ko mes šiandien čia atėjome
Frie Nemuno žalių krantų,
Paniekinti, išvargę, iškentėję
Tiek daug sunkių skriaudų?
Atejome kaip Vytautas galinti
Tik ne šurvais ir ne ginklais.
Gyvi išlikom stebuklingai,
Mes laisvén įjome ilgai.
Iš Bagadano, iš Pečioros įjom,
Ir iš taigos ledinės, iš saltos.
Kapais ir kryžiais Sibira nusėjom,
Beeidami žemėlėn Lietuvos.
O mino tėviškės žalioj palaukėj,
Svyrulolis beržas verkė nuolatos,
Kad motinos sūnų nebesulaukė,
Kad jų kepat ledynuose šaltuos.
Atejome prašyti atleidimo
Mes už kaltos tautos sūnų...
I nauji, rytai, atgimimą
Vai tautiedėsai, eikime kartu!

ZIGMAS PAVILONIS

DAIMA

Ukruitas, peralkęs, sustėrės
Dainuoti šiandien ka panaudai?
Kokiom spalvom ruduo sužerės,
Tau skaisčiai vilti kelia nūdien?
Gal iš namų laiškelio žodžiai
Prisiiminimais "širdi jaudė,
Gal sielą alkstardiniai gudė
Tyrausiai ilgesi jaudė!
Galbut žinutė tartum paukštė
Prasiveržė sargų nebūjis
Ir kvietė sielą kilt į auksčią,
Ly, burės plaukt jureiviu mojo.
O gal tik ūjaip sotij dienelė,
Ir gal pakilę šiandien opas.
Daina vėl mena gintą ūali,
Miesteli palei upę.
Ir skumba ji vinigri iš lūpu,
Nebändama sargų nei urotų
Ir nesa, kas tremty suklupo
Pusmerktas ir ligotas.
Skambék ir lopose netilki,
Ly, židini vis kurstyk ryžta,
Ir buki žungiančiuoju tiltu,
Sveja į Lietuvą sugrižti.

URALAS, 1952.08.05

BIRUTĖ PAKENAITĖ

PRISIPLAKELIAI

Jie šitiek metų sėrė mūsų kraują,
Sunkuodė laisvę, tiesą ir dorove,
Seniai pėrio žventyklos sugriovę,
Išradavę ir apspjaudę savo tautą!
O reimerini neraudamai gledojo
Kasdienė staliniastams ditirambus,
Skaiciavo honoraruc, užsiđangstę langus,
Ir klojo sajūnę visiem vadams po kojų.
Tiek metų jie niekšybėjė voliojos -
Dabar ḡi ima į rankas Trispalva!
Ir gieda reimerinai: "Trisvalve, salve!"
Kaip neseniai ją plėšusiems gledojo.
Jie po senovei tautai diriguoją,
Dabar prie patriotų prisiplakę,
Ir iš Maskvos dubens "pachliopkę" laka,
O taip yra, kur laka, ten ir loja.
Seniai jie apie sajūnę nesvarsto
Ir nesigedi į akis meluoti -
Ir žada Lietuvai atseit dar laisvę duoti,
O tylsai vėl kels jai į karstą -

Man į rankas pakliuvo J.Gražilio eileraščiu rinkinėlis "Prarastos dienos". Jame užtikrovėjėta eileraščių "Etapas". Jis sujuodino mane savo lietuvišku lyrizmu. Tada kūrėsi Kauno tremtiniai chorras, kuriam aš turėjau vadovauti. Dar nebuvu repertuaro. Todėl parašiau muziką J.Gražilio eileraščiui "Etapas". Siame eileraštyje jis apraše savo mirties kelias etapu į Spasko lagerį 1949 m. balandžio 1 d.

Buve tremtiniai uoliai rinkosi į choro repeticijas, ir daina "Etapas" ėmė vis darniau skambeti:

Per pusnynus raitosi etapas,

Nei pradžios, nei galo nematyty...

Kiekvieno dainininko veide galėjai išskaityti jo praeitį, jo iškentėtai kryželį... O viena vaka rā, kai choristai dainavo ypatingai išsijaute, tarsi jie patys eity tuo balsiuoju etapu, pastebėjau, kad viena moteris nedainuoja, stovi išblyškusi. Norėjau nutraukti dainą ir sužinoti, kas jai yra, bet dainininkai pasigavo naują posmą:

Pasakykit Lietuvai sugrižę,

Kad jos varda mirdamas tariau -

Ir kartrus nešiai jos sunkų kryžių,

Kad kitiems gyventi būt geriau -

Nedainuojanti moteris susyrravo. Tada aš rankos mostu nutraukiau dainavimą... Atsigavusi ji pasakė:

- Aš dalyvavau tame pažiame etape, apie ką dainuojame.

Tai Leiputė Vanda (dabar Pukinskienė). Jai, Karagandos kalinei, tada buvo devyniolika. Turėjusi nepaprastai ilgas kasas... Paskirstymo punkte surinko virš 500 kalinių. Varys etapu į Spasko lagerį.

Vanda Leiputė pasakojo:

- Buvo ankstyvas balandžio 1-sios rytas. Švietė saulė, ir taip norėjosi gyventi! Pajudėjo etapas. Sniego iki juosmens. Pirmieji įėjo vyrai, kad pramintų taką per stepių sniegynus. Iš pradžių žygiamome tvarkingai gretomis, kiekvienoje po penkis. Šalia įėjo mano draugė Marytė Kuklerytė. Ar buvo šiame etape ir daugiau lietuvių, dar nežinojome. Dar tik kelionės pradžia. Alkani, be vandens, kuo toliau, tuo sunkiai slinkome. Tik šunų skalijimas, tik palydovų raginimas: skorej, skorej! Pirmasis krito pagyvenęs vyras, o paskui ir antras. Peržengėme jų lavonus. Gale etapo važiavo rogės, jaučiaiš kinkytos. I jas ir krovė mirusius. Dieve, kaip pavargau!... Pakilusi saulė tirpdė sniegą. Mūsų veltiniai prisigėrė vandens. Darési vis sunkesni. Kojos nebeklausė. "Skorej, skorej!"..

O vakarop, jau naktiai artinantis, pradėjo smarkiai šalti. Veltiniai stingo į ledą. Dieve, kaip pavargau. "Nebegali", pasakiau Marytei. "Laikykis, laikykis... Pagalvok apie brangiausią žmogų Lietuvoj ir atsiras Jėgų", - kalbėjo ji, norédama palaikyti mano jėgas. Kai atslinko tamsa, dar sunkiau pa daret. Tarsi visu storiu užgulė ant mūsų dangus, juodas, tamsus. Kažkur tolumoje pasirodydavo žiburėliai ir vėl išnykdavo. O kaliniai, einantys užpakaly, rodos, grūtva ant manes. Viešpaties, nebegaliu. "Tu neturi čia pasilikti, šioj alkanoj stėpėj. Dar pasitenk, pažiūrek į tolimą žvaigždę... aure, tenai", drąsino mane Marytė.

Dainininkai klausėsi, susėdė ant choro laiptų. Ir buvo tokia jaudinanti tyla, kad galėjai girdėti kiekvieną atodūsi. Gaf ir jieprisimint savo etapa, ar troškuli gyvuliniam vagone.

Vanda pasakojo toliau:

- Vėl kažkas sukniubo. Aš užkliuau už jo galvos ir parvirkau. Mirusiojo atmerktos akys žiūrėjo į dangą, ir išsigandau, ir vėl įgatai Jėgų, o Marytė vedama kartojo: "Tu neturi pasilikti sioje stepėje...", pagalvok apie brangiausią žmogų..."

"Svoloci, počemu ostanovilis!" - rėkė kažkur prižiūrėtojas. Jis žinojo, kad, jeigu stabtels etapas, jo jau nebebakelsi, sukniubs visi. Kiti prižiūrėtojai geruoju praše: "Postaraites ješčio nemnožko, už ne daleko..."

Paryčiu i turėjo pasirodyti saulé, o jos nebuvo. Užlinko debesys ir pradėjo pustyt. Nebejutau kojų, nebejutau rankų. Akyse artėdavo miražai ir vėl dingdavo... Ir sukniubau. Mane bandė kelti Marytė. Nebepakėlė. O aš verkiu, šaukiuosi Dievo, kad

leistu užmigti. Marytė maldaujančiu balsu prašo vyru, kad pimat manę. Bet jie patys vos slenka. Tada ji atsiklaupė ant kelių ir, sudejusi rankas lyg malai, éme verkdama prasstyti: "Vyrai, nepaliki te Vandutės..." Etape buta lietuviu. Aš išgirdau lietuvišką kalbą. Pakélé manę, nors aš prasiau, kad paliktu, neneštų.

Tikrinusias siaubas pasidaré, kai liko apie 10 kilometrų. Visu jégos taip lëseko, kad iš nuovargio, iš beviltisumo visi, kaip susitare, émeme Šauti, kaukti, kaip kaukia šunys tamsią naktį, émeme mykti, kaip mykiaalkani galvijai. To kauki-mo, to riksmo, to mykimo aš po šiai dienai negaliu pamiršti. Ir dabar, po keturiasdešimt metų, susapravus žokui iš miego ir verkiu.

Nebeatsimenu, kaij buvo, kai mes atsidūrēme lagery. Aš suknibau. Žalia manę gulėjo Marytė ir Glontė mano veida. Tik véliau sužinojom, kad šis etapas buvo rytų žiauriausias: 20 sustingusiu la-vonu atvežé roges, apie šimtas atsidūrė ligoninėje, nes reikėjo amputuoti kojas, rankas..."

Klauséasi choristai, bluostasi ašeras ir tylėjo, ly laukdami kačko. Tada Vanda dar papasakojo atsikitimą, kuris giliai iširéžė į jos atminti.

-Spanko specilageris buvo vadinas mirties lageriu. Kas bent vieną kartą sutiko ar pamatė režimo viršininką Vorobjovą, tas jo jau niekad nepamirš. Per metus jis užmušdavo apie šimtą kalinių. Eina per zoną su dvieim prižiūrėtojais, o iš paskos keturi virai su lažtomis. Nenuslenks, nenuciimai kepu-rés, užmuš tie keturi, o jis pats su koju spyriais išitikins, ar tikrai nebogysas. Todėl lageryje buvo griežiausia tvarka. Esu ir aš busuši daug kartų karceru už nieku. Gavau kartą siuntini iš namų. O ten tabako idéta, kad į duoną išiskeičiau. Aš taip padarieiu, ir už tai gavau septynius paras karcerio. O moterų zonoje jo nebuvu. Man uždėjo geležinius entrankius ir veda į vyru zonas karceri, veda ginkluotas prižiūrėtojas, mane bjauriausiai žodziais keikdamas. Vyru zonos kalinių girdi ir seka mane akimis. Tada iš jų tarpo išbėgo jaunuolis ir sujiedintas émė prašyti prižiūrėtojo: "Gospodin načialnik, snimiite s étoj dovuški cepli ir nadente mne", jis atkišo rankas. Prižiūrėtojas atsisuko į kalinį ir nusikeikė: "Pašol ty von!" Jaunuolis dar karta užbėgo prieš mane ir prižiūrėtoją, bet nepermaldaavo jo.

Mano dainininkai ir šios istorijos klausési įtemptai, sulaike alsavimą. Tada iš bosų tarpo pasigirdo balsas: "Tei aš buvau!" Ir kokių 60-ties metų vyras išéjo prieš chorą, pažiūrėjo į moterį ir apkabino ją. Tai buvo Jonas Ausmanas. Jis sujau-dintas kalbėjo:

Mano draugas Juozas nešé tame etape, kai tu mirti noréjai ir nesidavei nešama. Tuo etapu į musų lagerį atkeliaavo skulptorius Bronius Petrauskas ir poetas Juozas Gražulis. Kai pamečiu tame sura-kintą, taip pagailio. Kam tie retežiai, kai zona aptverta suksta spylgiuota viela. Nebeišlaikiau ir išbėgau prieš ginkluotąjį..."

Dar daug istorijų ir atsikitimų išgirsime ateity į tremtinį chorą dainininkų. O dabar reikia baigti dainuoti daina "Egapas". Vanda ir Jonas išėjo į savas vietas, ir choras, dar nebogydamas sužadintais jausmai, padainavo jautriai visą dieną nuo pradžios iki galo. Užbaigé pasuktiniuoju posmą:

Tyliai miega vėjo blokštasis lapas,
Ožiuliotas snaigu patalų -
Nuvinguavo tolumon etapas,
Ir aplinkui taip tylu, tylu!...

Antanas PAULAVIČIUS

Kalėjimė BRONIUS STASIŪNAS

1946 m. vasario ménescio vidury patekau į Lukiskių kalėjimo "polustacionaru". Ką iš tikrųjų tas žodis reišké, nežinau. Galbūt ta kamera buvo taip vadinama todėl, kad tam mirdavo žymiai mažiau negu ligoninė (stacionare). O gal ji reišké vieta, kurioj buvo sukoncentruoti pusgyviai "zekai": ten leisdavo dienos metu gulėti. Palata buvo nedidelė, apie 7x3 m. Radau joj 30 "dušių". Suprantama, tokiam skaičiu žmonių grindų būtų neužtékė, tad kalėjimo valdžios, greičiausiai talpumo sumetimais, buvo įrengta vienoje kamerose pusėje dviaukšciai ištisiniai mediniai na-

rai. Gulėjome kaip silkés statinėje: visi ant vieno šono, o kai reikėdavo naktį apsiversti, tai tik pagal komandą. Apatinieis narais naudojosi tie, kuriems virsutinėl buvo jau nepasiekiami ir laukė arba pervedimo į kalėjimo ligoninę, arba nurašymo pat p.Dievulį. Grynu oru mus taip gi nepaikino: kamera buvo nevédinama. Be to, jos kampe prie durų stovėjo "parašė su atomu". Valdžia normalaus oro nustolinos šiek tiek kompen-suodavo išleisdamas kalinius kasdien 20-30 min. lauką prasivédiinti. Tik, deja, ne visi turėdavo jégy tuo tuo pasinaudoti.

Bet ankštumas, tvarkumas ir smarvė buvo dar pusė bédos - prie tokijų gyvenimo sąlygų gelima įprasti. Bet va, su kameros parazitais niekaip ne-gulėjome susigyventi. Nakties laukdavome kaip siaubo. Tiesa, utelių ne tiek daug turėjome. Be to, jų "medžioklę" tik pajavairindavo niūrų "zezo" gyvenimą. Tačiau pabandyk sudupti blašk ar blusa! O jeigu per parą viena kitą "desetką" ir sunai-kinus,-tai bereikūmis dalykas, kai jų milijonai. Rytė atrodai lyg būtum adatom subadytas, o vieto-mis iki krauso sugeltas. Su tokia "klasine" neapykanta parazitai atakudavo mus, tarsi jie būtu specialioje politinėje mokykloje mokyt!

Sioje kamerose sutikau buvusį apskrities viršininką, dirbusį Trakuose, Šiauliucose, Panevėžyje, Ukmergėje ir Alytuje, Bronių Stasiūną, nuteista dėsimčiai metų. Iš sykio pajutau, kad tai asmenybė. Kameroj buvo keletas senukų, pažinojusiu jį laisvėje. Né vienas nepasakė piktio žodžio apie savo buvusį viršininką ir jam rodė didelę pagarba, kaip teisingę tauriam lietuviu. Kuo jis sigo - nežinau. Sprendžiant iš to, kad gulėjó apa-tiniuose naruose ir nepateko į etapą iki balan-džio 19 d., matyt, buvo sunkiai sergas ligonis.

Bronius Stasiūnas gimė 1887 m. sausio 8 d. Dzen-kuoniškių kaime, Semeliškių vls., Trakų aps. Baigęs Trakų vidurinę mokyklą, nuo 1906 m. dirbo ir bendradarbiavo "Saltinio", "Spindulio", "Artojaus", "Vienybės", "Draugijos", "Vilties" ir kt. Žurnalu bei laikrasių redakcijose. Be straipsnių bandė ir dailiajā kirbybā - rašė eiléraščius ir sceni vaizdelius. Veikė su kun. P. Dogeliu Vilniuje 1918 m., atkurdami pavasarinius ir kurį laiką redagavo atgaivintą "Pavasari". 1919 m. paskirtas Trakų aps. viršininku, gražiai sutvarkė lietuvišką adminis-traciją, Žąsliuose suorganizavo 70 kovotojų būri, kuris gyné nuo lenkų puldinėjimų. Dirbdamas kito-se apskrityste viršininku, neapsiriboję vien ad-ministravimu, skyré laiko ir spaudos darbui.

Stasiūnas, kaip buvęs aukštas valdininkas, neturėjo neigiamų snobo manierų. Visuomet būdavo taktiškas, korektiškas, mandrus, pašaugus, noriai bendraujantis su kitais "zekais", mūsų tarpe buvo autoritetis ir visų kameros draugų vadinas viršininku.

Apie jo demokratiškumą ir paprastumą laisvęj girdėjau pasakojant tokį atsikitimą. Syki Stasiūno sun; už netinkamų elgesi sulaike policininkas. Jaunuolis pasipiktino pareigūnų "ižlumu", at-seit, kur girdėta ir matyta, kad eilinispolicininkelis mokyti apskrities viršininko sun; kaip elgës gatvėj. Išiželdes, émė pareigūnų bauginti, kad apskriūs savo tévui. O šis ne tik nepabugo, o čiupės ponaiti už sprando, nuvedé pas viršininką. Šis, išklausęs pareigūnų, liepë suneliniui nu-leisti kelnes ir gultis, o policininkui į rankas ībrukęs diržą, įsakę keletą sykių vyriškai užkirsti. Sunelis neklasytu tévelio nedrīso, o policininkui nevykdti viršininko įsakymo buvo nepatogu, juk tai būtu nepaklusnumas. Ką gi, Jeunuolis visam amžiui išsitikino, kad jo sėdamoji tokia pati, kaip ir ne viršininko sunelius.

Ano meto tarybiniai kalėjimai buvo pigios darbo jégos paskirstymo punktai. Žinoma, "zekai" su kojomis ir rankomis sugebantys patys be pašaliniančių pagalbos veikščioti, ilgal kalėjime neužsibūdavo. Juos noriai "nupirkdavo" į Tolimojo Sibiro darbus, bet ką turėjo daryti kalėjimo administra-cija su berankiais, bekojais, aklais, kurčiais, nepaeinamčiais? Šitokiu juk niekas nenorėjo. Kiek-vieno lagerio adminiistracija tokio "balasto" veugė. Todėl Lukiskių kalėjime to "gero" visuomet būdavo. Tiesa, kai ką ir Dievulis išvesdavo, bet, matyt, ir ten buvo ribotos galimybés. Kad rūpesčiu kalėjimo adminiistracijai dėl tokiu užtekdavo. Vie-dėto ir tokiemis būdavo organizuojami specialus invalidų, ligonių etapai. Žinoma, nardinčiu, kal-benčiu su anuo pasauliu, neimdavę. Tokie ir be cito išskelaudavo ...

Ir aš su Stasiūnu patekau į tokį nesilpusiųj

etapą 1946m. kovo 19 d. Važiavome tame pačiame vagonė. Gegužės 1 d. pasiekėm Celiabinską, tačiau i kalinių persiuntimo punktą mus nugabeno tik gegužės trečia. Pamenu, tai buvo kelionė į Golgotos kalną: ir alkis, ir troškulys nepakenčiamai kankino. O paskutines tris dienas į vagoną ne tik jokio maisto, bet ir vandens nedavė. Kai kurie invalidai tiek išėko ir nusilpo, kad kareiviams teko juos iš vagonu iškrauti kaip bulvių maišus. Po "iškrovimo" ir Stasiūnas prastai atrode. Toliau mūsų keliai su juo išsiškyrė visam laikui. Jeigu kas žinote apie šią taurią asmenybę daugiau, prašome pranešti "Tremtinio" redakcijai.

Sprendžiant iš mirties liudijimo, išduoto Stasiūno dukrui 1955m. rugpjūčio 23 d., atseit, jis mirė 1946 m. liepos 2 d. Vilniuje. Mirties priežastis - senatvinis išsekimas (starčeskaia driachlost). Gelbt mirties data užrašyta teisingai, tačiau kaip jis galėjo numirti Vilniuje, jeigu tuo leiku buvo Čeliabinske? Be to, tokia nurodyta mirties priežastis 59 metų amžiaus žmogui - negali būti! Tikimybė tokia, kad Bronius Stasiūnas mirė išsekės dėl bado Celiabinsko kalinių persiuntimo punkte arba kurioje nors Celiabinsko miesto kolonijoje, tik ne nuo senatvės išsekimo. Tai ryškus pavyzdis, kaip ne visada galima tikėti valdžios oficialiai dokumentais. Žinoma, dėl to miurus nė lengviau, nė sunkiau. Bet valdžios atstovams, stalinizmo nusikaltimo faktų klastojimas, gurbės nedaro!

Tegul išsisi taurus lietuvis, nepriklausomos Lietuvos rėmo statytojas ir garbingas politinis kalnynas tolino Uralo žemėje!

Liudas DAMBRAUSKAS

Tragedija Girkalnyje

Kada uždegssime žvakę ant trylikos sušaudytų varguolių išniekinto ir sutryptyko kepo? Si egzekucija buvo įvykdyta 1944m. gruodžio mén. 25 dieną. Kalėdų pirmą dieną tratėjo automatai ir kulkosvaidžiai, degė Griaužių kaimo trobesiai, klykė moterys, vaikai. Degė tvartai su gyvuliais, svirnai su grūdais, su pašarais kluonai, kai kur gryčios. Raudonarmiečiai tempė iš trobų žmones: virus, moteris, vaikus, senelius. Pabėgė iš degančių tvartų biliowé apdegė gyvulius. Tai buvo neapsakomo siaubo Kalėdos!

Tviesė raudona padangė. Girkalnio parapijos žmonės sustingo iš nevilties, baimės ir neapykantos. Kitą dieną Girkalnio aikštėje suguldė trylika lavonų, kuriuos vadino "banditais". Kas tie "banditai" buvo?

1. Girkalnio septynmetės mokyklos moksleivis Marcelijus Dabašinskas, apie 16 m. amžiaus; vargdienis Kazys Bakutis, prijautęs tarybų valdžiai ir save laikęs komunistu, kartu su savo sūnumi Kaziu, kuris buvo apie 16m. amžiaus nei iš šio, nei iš to raudonarmiečių buvo ištempti iš trobos, sužaloti ir pagalbu susaudytis.

2. Kitas neturtingas žmogelis, Bakutis Jurgis, su savo penkiolikmečiu sunumu Antanuiku raudonarmiečių buvo išvesti iš gryčios, apkeikti ir sušaudytas.

3. Senelis Totilas 65-70 metų - sušaudytas.

4. Jonas Karabinas-Butkus, vargšas, mano tėve, tarnaitės Račaitės-Karabinienės-Butkienės, mano svilios euklės vyras, savo vaikų tėvas - sušaudytas.

5. Jaunuolis Pranukas Kubiliński, karas dalyvis, frontininko Jono Kubilińskiego, visą karą naršėti kovojušio prieš hitlerininkus, jauniausias karolis - sušaudytas.

Kartą man reikėjo suteisinti krosnis. Atsinėjau molio. Reikia ir smėlio. Nueinu už per karą sudugusį kluono, prie buvusių rusvičių prisikasti puraus smėlio. Sustingau! Vienoj duobėj pilna lavoną! Iki kaulų apdegusios kojos, kitų kyso rankos, galvos... Apie duobę ištaškyti smegėnya. Pasakėliai mamai. Ji praneša kaimynams ir milicijai. Ateina trys "veikėjai". Jie nenustebia. Tie trylika varguolių, kurių lavonai nesenai buvo suculytu Girkalnio aikštė, kuriuos stalininė "ludymiu industrijos" pavadino "banditais", paslepę juos mano tėviškės sodyboje. O kiek dar mano senelių numyltame skyje, aplaistytame mano prakaitu, užkasti stalinizmo-hitlerizmo aukų?.. Taip, mano brangi tėviškėlė buvo paversta internacinaliniu stalinizmo-hitlerizmo aukų kainynu... Tame mažame 12 ha plotelyje. Stalino-Hitlerio aukos skaičiuojamos dešimtimis. Trys lavonai pervežti ir palaidoti kapinėse.

Du pervežiu aš pats su savo arkliuku. O kiek dar liko?! Mačiau raudančias aukų gimines. Mano tėviškėlė tapo asaru paskeline.

Žmonės, kovokite, kad niekur planetoje daugiau nebūtų tokios valstybės, kaip Hitlerio ir Stalino sukurtos, kuriose, egzistuojant vienpatystei, visa valdžia sukoncentruota vienose rankose ir nekontroliuojant galima vykdyti tautų genocidą!..

Susimąstykime, sumiešaširdékime, Žmonės! Nebūkime piktais ir kerštingais! Nebūkime ISDAVIKAIS! Nevaldinkime vieni kitus "banditais"! Kiekvienas tauta juk turi teisę gintis, kovoti.

Statykime sukomis paminklus, kurie primintų dabartiniam jaunimui ir ateities kartoms, kad būtų budrūs, rūpestingi, atsakingi, pilietiskai mieles, ūžirdingi; nepasiduotų suvedžiojimams žadamy "rojui", smurto ideologijoms. Esme yra atkaklus mokslas, tikra dorovė, tikra kultūra, tikri žmonės. Svarbu, kad jaunas žmogus suprastų, jog tabulėti nors ir sudėtinga, be galio sunku, bet reikalinga ir būtina. Tai kiekvieno aukščiausioji pilietinė pareiga.

Mažoje Girkalnio parapijoje ne vienetais, dešimtimis, ne šimtais, o tūkstančiais skaiciuojamos aukos. Tūkstančiai nužudyta, o kiek suvargintų, suspašintų, sutraumuotų gyvujų?

Atminkime, kad sudegintos dvi Girkalnio bažnyčios, kurios yra taip pat hitlerizmo-stalinizmo aukos. Deabar Girkalnis neturi bažnyčios. Leikinoji, išrengta bute, primityvi, mažytė. Jeigu būtų pastatyta mūrinė bažnyčia, tai ji simbolizuotų mūsų parapijos aukas, o jos aukštasis bokštasis - aukų kančias, likusiu skausmą ir meldas.

Izidorius JOCIUS

Atėjė galė aukleti mūsų vaikus?

Deabar, kai atvirai mes émeme kalbēti apie stalinizmo aukas, susirinkę karo ir "derbo" veteranai, iš tikrujų personaliniai pensininkai, vi-siens kauniečiams gerai žinomi kadaise buvę viršininkai, staigė taip sujudė, kaip pagal tą seną lietuvių posski "vegie, kepurė dega!?. Jie puolė "Kauno tiesos" redakciją už tai, kad viešai publicuojami buvusių tremtinų pasisakymai. Tikriausiai jie pamiršo, kad stalinizmo aukos, ne "Kauno tiesos" išmislas, kad pirmos kregždės pasirodė Maskvoje, nes visiems žinoma, kad Tarybų Sajungoje represijos vyko jau iki 1940 metų ir vėliau.

Keuno politechnikumo dėstytojas Ljontinas Vaicekauskas net išdriso viešai pareikšti: "nė vieno neišežė be priežasties". AS, kaip buvusi tremtinė nepilnametė, save ir kitų nepilnametų vardu norėdau pasakyti: mes nenorime už ižeidimą jūsų matyti teisiemui suole, nes gerbiame jūsų smūjį, taciai viešai mus apkaltinę, turite viešai ir atsiprašyti.

O visiems karų veteranams noriu pasakyti: gerbiemi karų veteranai, jūs džiaugiatės, kad pergyvenę baisiųjų karų likote gyvi. Mes taip pat džiaugiamės likę gyvi, pergyvenę trėmimą. Mes neraiškiame jums jokių pretenzijų, net užleidžiame vietas eilėse. Juk esame vienos planetos gyventojai, vaikstome tais pačiais takais, džiaugiamės tuo. Kas pasiekia, grožimės savo Tėvyne. Turime šlykštis ir smerkti tai, kas buvo žiaureus, kas negero yra deabar. Nejaugi jūs, jau senyvi žmonės, nesuprantate, kad visi nori tiesos, žodžio laisvės, kuo naujosi viso pasaulio žmonės. Kad norime pasiekti tokį gyvenimo lygi, koks yra visame civilizuotame pasaulyje. Kad išnyktų tos gëdingos eilės, tada ne reikėtų niekam jūs ir užleisti. Kad tvarka būtų visur, kad naktimis moterys ir vaikai bijotų tik vaiduoklių, o ne žmogūdžių, chuliganų bei paauglių su peiliais.

Manęs nepykina niekas, tik be galio liūdina, kad dar atsiranda tokiai žmonių, kuriems, matyt, piktai, kad mes grįžom gyvū.

Mes, tremtiniai, nepykstem ir atleidom visiems ir viski. O ar be priežasties, ar su priežastimi žmones vežė, ne jums, dėstytojau Vaicekauskai, spresti. Gal geriau auklėkite jaunimą, kad nereikėtų savo tévynėje, kolodijoje jiems "bužą" srėbtį, kad baigęs politechnikumą jaunimą mokėtų teisingai, be kraių, parašyti žodį "mamytė".

Nenorime jūsų nė ižeininti, nė skaudinti, o galėtume, daug ką galėtume pasakyti. Nutylėtų faktų yra gan daug.

Mes bent prieš mirtį norėjome pasiguosti, pasidalinti savo pergyvenimais laikraščiuose. Jūs rašate 43 metus, mes jums dėstytojau, tai ko dabar pykstate? Argi norite, kad vėl grįžtų vergija?.. Dukotė ir mums laisvai pakvėpuoti savo téviškės oru.

Džiaukimės matydami saulę, gėles. Skiepinkime savo atėjimams meilę darbui, artimui, tevynei. O nuklydusiems padėkime grįžti į dorą kelią. Profesoriai, dėstytojai, jūs, pedagogai, vietoj posėdžiavę su "Kauno tlesos" redaktoriais, išklimės šio atsakingo darbo! Būkime patys tauri, to mokė Lelinas. Kalti tie, kurie savo nedorais darbais sutrypėjo jo idėjas.

Nepamirškime, ne už kalnų ir mums amžina ramybė, o ten busime visi lygūs!

Joratė BIČIONIENĖ-MASILIENĖ
pensininkė, darbo veteranė

A. Sniečkaus pozicija

1940 m. birželio 17 d. Dekanozovo nurodymu sudaryta Lietuvos vyriausybė paleido 1930 m. išrinktą Lietuvos seimą į emė ruočtis Lietuvos seimo rinkimams. Buvo nutarta, kad seime nebūs parlamentinių frakcijų - ji sudarys "komunistų ir nepartinių blokas" ("LITERATURA IR MENAS", Nr. 8, B. Vaitiekėno str. "Ar išreikėliaudies valią?"). Tam tikslui LKP CK iniciatyva sudaryta vadinančių Lietuvos darbo liaudies sąjungą (LDLS). Liepos 6 d. LKP CK vardu paskelbtu LDLS rinkinė platforma, Lietuvos piliečiai buvo kviečiami balsuoti už LDLS iškeltus kandidatus į Lietuvos seimą. Kaip buvo rečiami į seimą atstovai ir kaip buvo balsuo-

Rinkimų įstatyme kaip viena iš svarbiausių priešmetų prieš galimą Lietuvos seimo rinkimų bloką buvo numatyta pasų antspaudavimas. Kaip pasakoja vienas seimo rinkimų įstatymų rengėjų prof. P. Pakarklis, buvo plėtusi skelbiama, kad balsuoti yra visu piliečių būtina pareiga, kad tie, kurie nebalsuo, neturės "še antspudo, jog balsavo, bus laikomi liaudies priešais". Rinkimų dieną - liepos 14-ąją - mažai kas teatrėjo prie rinkimų urnų, todėl rinkimus pratekę dar vienel dienai (nors rinkimų įstatyme buvo numatyta balsuoti vieną dieną).

Rinkėjai, atejės į rinkimų būstinių, gaudavo bloka korteilių (Jose-kandidatų į seimą pėvardės). Visas jas turėjo įdėti į voką. Tęčiau dauguma rinkėjų į voką dėdavo tik vieną ar kita kortele su labiausia žinoma pavarde arba paduodavo komisijos nariui įmesti į dėžę vienai tuščiai vokai, o visas kitas korteles mesdavo ant spindulį (Visų rinkimų būstinių grindys buvo storai nuklotos baltomis kortelemis).

Nepaisant to, LKP CK vardu buvo paskelbta, kad liepos 14-15 d. balsuoti buvo ateję 95,51 proc. rinkėjų, iš jų 99,19 proc. balsavo už LDLS iškeitus kandidatus. Taip buvo išrinkti 79 Lietuvos seimo ats. ovai.

Kaip prisiminė prof. P. Pakarklis, 1940 m. pos 21 d. Kauno Valstybės teatre pradėjo įktis į pirmąjį posėdį Lietuvos seimo atstovai, rečiau salė rado pilnai prisėdusių nepažistamų asmenų.

Tik parteryje kur ne kur buvo palikta tarp ty asmenų tuščią vietu seimo atstovams. A. Sniečkaus PASIRIMYMAS ĮTRAUKTI Į SEIMO POSĒDŽIO DARBOTVARĘ "PRISIJUNGIMO PRIE SOVIETŲ SOCIALISTINIŲ RESPUBLIKŲ SĄJUNGOS KLAUSIMA" buvo visiems nėtiketas. P. Pakarklis pajuoto į pašonę kainyno niuksa: "Už TOVARISC PODNIMAJ RUKU". Kalė rankas visa salė, kurioje sėdėjo keliskart daugiau žmonių, nei buvo seimo atstovų. Taip pat "vienbalsiai" buvo priimta ir "Deklaracija apie valstybės santvarią" ir "Deklaracija dėl Lietuvos įstojimo į Sovietų Socialistinių Respublikų sudėtį".

JAS PRIIMDA MAS, LIAUDIES SEIMAS PERŽENGĖ SAVO ĮCALIOJIMŲ RIBAS, NES LDLS RINKIMINĖSE PLATFORMOJE NEBUVO NUMATYTA FASKELBTI LIETUVĀ TARĘBŲ SOCIALISTINĖ RESPUBLIKA IR ĮSTOTI Į TSRS SUDĖTĮ. Lietuviai tauta, rinkdamas atstovus į Lietuvos seimą, nepareiškė savo valios baigti nepriklausomos Lietuvos gyvenimą savižudybe ir neigaliojo Lietuvos seimo taip padaryti. O atstovo veiksmai ir sandėriai, sudaryti peržengiant jam duotų įgaliojimų ribas, neturi teisinės galios ir neprivalomi atstovaujamajam.

"T" "Z"

KALBA YRA BENDRAS MEILĖS RYŠYS, VIENYBĖS MOTINA, PILIETIŠKUMO TEVAS, VALSTYBĖS SARGAS... M. DAUKŠA

JUBILIEJUS 376 METU

Mikalojus Daukša, drąsiai galima sakytį, yra pirmasis mūsų kalbos normintojas ir raštijos kurėjas. Jis gimė apie 1527 m. Babėnuose, prie Kėdainių, senoje Lietuvos bajory Šeimoje. Manoma, kad aukštustosių mokslo jis baigė Krokuvoje. Grįžęs į Lietuvą, gyveno jis Krakėse, Varniuose. Eijo suktuose gvasininko-kanauninko pagėgių, net kuri laiką valdė Žemaičių vyskupija. Nors jis buvo bajory kilmės, bet labai mylėjo savo gimtinę kalbą ir rūpinosi jos likimu (po Liublino unijos 1569 m. dar labiau susitriptėjo lenkų kultūros ir kalbos veržimas i Lietuvą).

Žymiausiai jo raštų darbai - iš lenkų kalbos išverstas ispanų Jézuito J. Ledesmos katekizmas 1595 m. ir lenkų Jézuito J. Vujeko "Postilė" (pamokslų rinkinys), išleista Vilniuje 1599 m. Pastarajį kurinių jis lotyniškai dedikoja Žemaičių vyskupui M. Giedraičiui, kuri labai išaukštintine ir pagerbia. Be šios dedikacijos dar parašyti dvi prakalbos lotynų ir lenkų kalbomis. Pastarojoje autorius retoriškai kreipiasi į melonųjų skaitytojų nepamiržti gintosios kalbos, neišsižadeti savo tautybės. Štai kaip jis nusako gintosios kalbos vertę bei reikėti: "Visais amžiais žmonės kalbėjo savo gintą kalba ir visados rūpinosi ją išlaikyti, turtinti, tobulinti ir gražinti. Néra tokio hiekingo žemės užkampio, kur nebūtų vartojuama savo kalba. Taip kalba paprastai visi rašo įstatymus, jaja leidžia savo sios ir svetimų tautų istorijas, senas ir naujas, jaja aptaria valstybės reikalus (...). Ne žemės derlumu, ne drebūtių grežumu, ne miestų ir pilii tvirtumų gyvuoja tautos, bet daugieji išlaikydomos ir vartodamos savo kalbą. Galime suprasti, koks sumišimas ir netvarka yra, kai žmogus, dėl kitos tautos kalbos savo gintą išvisiškai paniekinės, taip pamagsta svetimą; ..., lyg pats butu ne to krito ir kalbos".

Iš jo raštų galima spręsti, kad jis gerai mokėjo savo gintą lietuvių kalbą. Versdamas parodė dideli kirbybingumų stilistinių atžvilgių, pateikia tai pačias siųvokai po vieną ar daugiau sinonimų, kurie naujus žodžius (naujadarus) ir vartoja vaizdingus žodžius, kurie kalbą gyvina, padaro nenuobodžią, įdomią. Tokiu būdu vertėjas prelenkia turtingu kalbos stiliumi net originalią.

Pranas VIZBARAS.

SUNIOKOTAS PAMINKLAS

Steliniųje sukonis taip juodais laikais tapo ne tik žmonės, bet ir daugelis istorinių, kultūrinių paminklų. Dažnai žmonės suranda, etkase ir atstatą, juos savo jėgonis ir leidomis.

Maiame žrienu rajono Skriaudžių miestelyje, prie plento, vecančio nuo Kalno į Marijampolę, stovi jo neplikiuose paminklas, skirtas žuvusiams Lietuvos savanoriams. 1950 metais jis savo lėšomis pastatė Skriaudžių svyntojo. Ant masveus postamento stovėjo obeliskas, o viršuje buvo kryžius su salutės ornamentu. Memorialinėje lentoje buvo išrašytos penkios žuvusių bėlio kresto savanorių pėverdės. Praejo pokario metalo grioviimo ir tautų nėriminimo periodas. Mirė Stalinas, bet jo pasekėjai tėsė smurto kampaniją. Apie 1962 metus kėlėti žukliuose paminklas, buvo nuspręsta jį nugriauti. Kai ši juoda, darbų atlikti atsiaskę atsiskirtas traktorininkas, tada į "staliniečą" sėdo tuo laiku buvęs kolūkio partorgas V. Murzicius... Paminklą palaidojo toje pačioje vietoje.

Atėjus palankiam metui, Skriaudžių kaimo žmonės jau pernai vasarą tarėsi, kad reikia atkasti ir atstatyti paminklą, o Šiemiet rudenį pradžio paminklo paeškės. Šio serbo iniciatorius - buvęs trentinys Vincas Liorentas dėl ligos sunksiai valkiščiojantis, bet kūpines patriotinių jausmų žmogus. Jis kilniai iniciatyvą parėmė "Daina-vos" kolūkio pirminkės A. Sinkevičius.

Baigdamas kaip savaitę darbuodamiesi kastuvaus, padedant kolūkio technikai, ieškojo Skriaudžių žmonės užkasto paminklo. Rado jis smarkiai apgaudintą, todėl nusprendė, kad reikia statyti naują. Tuo laiku buvo renkamos lėšos. Ne po rubli ar du aukojó žmonės: Vincas Liorentas, Gintaras ir Eugenijus Vosyličius, Zigmantas Šogozaitis, Stasė Mažeikiénė paminklo atstatymui pastyrė po 100 rublių, o iš Skriaudžių kilusi, dabar Keune SV-venanti, Marija Januliénė paaukojo net 300.

Dabar jau atkurtas buvęs paminklo vaizdas. Jis jau vėl stovi ant kalnelio paplentėje, nors dar nebaigtai apdailos darbai, kurios nėmato baigti pevasari. Niekeip pepevyko resti memorialinės lentoje su žuvusių karinių pavaрdžių, bet žmonės prisiminė, išsiškino jas - tai Kazys Cebelis, Antanas Paltanavičius, Antanas Kudirkė, Pranas Dailidė, Juozas Ališauskas.

Stalino laikais prie paminklo Vasario 16-tają atsiradavę puokštė gėlių ar vainikas, suplevėsuodavo trispalvė vėliavą. Šiemet jis tien plevėsavo laisva ir iščidi. Net ir paklupdyta, sugnuždyta Lietuva niekados nepamiršo savo didvyrių, pasukojušių gyvybes dėl jos leisvės.

Birute JONELIS.

Cit tari Tiesa?

1940 liepos ar rugpjūčio mėnesį Švenčionėliuose buvo sušaudyta 9-o Didžiojo Lietuvos Kunigaikštio Vytenio pulko karininkų ir kareivų grupė.

1940 Vilkaviškio apskrityje, Laukeliškių valsčiuje, nukankinti trys kunigai.

1941 iki pat karo pradžios Pažaislio (Petrasiūnų) kapinėse buvo žiauriai žudomas karininkų šeimose.

Českome

JONAS EURBA dirbo susisiekimo ministerijoje, leido žurnalus "Aitveras", "Mercurius", iliustravo knygas, kurė exlibrisus (buso sukūrės Smetonas exlibris). Ištremtas 1941 m. Žinančius apie jo likimą, prašome parašyti D.Lepkui, gyv. 232000 Vilnius, Latako 2.

VYTAUTAS PETRULIS buvo neprilausomas Lietuvos ministro pirminknu, finansų ministru. Gyveno savo dalyje netoli Kauno. 1940 areštuotas, muteistas ir sušaudytas Tulos kalėjime. Ką nors ūinančius apie paskutinius jo gyvenimo metus ir jo palaidojimo vietas, prašome parašyti redakcijai.

Valiukevičius Saulius, gyvenantis 233028 Kaune, Litaikos g-vje Nr.1-2 ieško tremtinį, kuriems padėjo Kalininas.

Petrūnas Rimantas, gyv. Alytuje, Volungės 5-19 tel.3-32-05 ieško tremtinį 1949-1-54 buvusiu Džeskausagano, Karagandos, Spasko, Temir-Tau lagriuose kartu su leitenantu Petru Broniumi, Jono gim. 1916 Salantuose, areštuotu 1945 ir mirusiu 1954 m. Temir-Tau. Taip pat ieško tremtinio Stanekio Eugenijaus. V.buvusio Temir-Tau lageryje 419/6 "A" 1954 metais.

Stulgienė Monika, Petro d., gyv. Radviliškio raj. Baisiogaloje, Požėlos 25-4 ieško ūinančių apie likimą Stulgio Vinco, Mykolo s., g.1901.12.15. Dirbo mokyklos vedėju. Išvėstas iš Rokiškio 1941. 06.14. Yra žinu, kad iš Krasnojarsko krašto st. Pečioty 1942 buvo išsiustas į Kamską.

BERNOTAS Juozas, Jurgio s., g.1911 m. Radviliškio raj. Radvilių kaime. Dirbo geležinkelio. Suimtas 1945. Mirė lageryje 04R2 Širdies liga 1946.08.10. ūinančius, kur jis palaidotas, prašome parašyti Bernotui Vaclovui, gyv. Kaune, Kapsuko pr.63-6a.

Kazlauskienė Regina, gyv. Kelmės raj. Pagryževio kaime ieško iš Kretingos raj. Kertenos apyl. Balsiškių kaime 1948-1949 ištremtų ūimaičių Smalkytės Kazimieros, Juozapo d. ir Smalkytės Liucijos, Antano d.

MARYTĖ VIDŽIŪNAITĖ-RAKAUSKIENĖ, g.l.20 m. Ištremta iš Marijampolės 1941.06.14. ūinančius apie jos likimą prašome parašyti J.Vidžiūnui, gyv. 234520 Kapsuke, Gedimino 2a.

Baltuška Vytautas, gyv. Utenos raj. Šarkių kaimo (Užpalii pačtas) ieško iš Kauno ištremto ir kalėjusio Komi ASSR Intos 3-me lageryje Vilkaičio Jono.

KALVELIAI, MOREIKEVIČIAI Panemunėlio pradines mokyklos mokytojai, ištremti 1946 m. birželioje. Ką nors ūinančius apie juų likimą prašome parašyti 234870 Rokiškio raj. Panemunėlio gelež.st. A.Bimbos vld.mokyklos direktoriui J.Prankūnui.

BIELIŪNAS IGNAS, JONO s., g.Dusetų valsč. 1941 suimtas Kaune. Sušaudytas pris Utenos, vežant.

BIELIŪNAITĖ-SLAPŠIENĖ ROŽĖ, JONO d., g.Dusetų valsč. 1941 ištremta iš Kauno.

BIELIŪNAS BALYS, JONO s. g.Dusetų valstč.

1953 ištremtas iš Vilniaus.
ūinančius apie šiu ūmonių likimą ar palaidojimo vietą, prašome parašyti Merkinei Birutei, gyv. Kaune, Pramonės pr.67-6, tel.778473.

KAZYS MICKUS, buvęs Kauno 4-tos nuovados viršininko pavaduotojas. Su ūmona ir sunumi Algimantu ištremtas iš Kauno 1941.06. ūinančius apie juų likimą prašome parašyti Paulauskienei Stasei, gyv. 235740 Silutes raj. Kurtų kaime.

IVANAUSKAS ALBINAS, JUOZO gim.1927m. Lazdijų raj. Skovagalių kaime. 1956 areštuotas ir mutesistas mirties bausme. Ar ji buvo ivykdyta, nežinoma. Ką nors ūinančius apie jo likimą, prašome pranešti V.Ivanauskui, gyv.Kaune, Jacenevičiaus g-vė 31-2.

GEROS VALIOS ŽMONĖMS

Galiuoti paremti "Tremtinio" klubo materialai, pranešame, kad mūsų sąskaita TSRS butų ir komunalinio ūkio socialinio vystymo banko Kauno skyr. Nr. 1700333.

GERBIAMI TAUTIEČIAI

Lietuvos valstybingumo atkūrimo dieną Kaune atstatomas Lietuvos Laisvės paminklas. Kol kas tai tik simbolis. Tikrai laisvę gali pasiekti tik blaivi tauta.

Šiam ivykiui prižiūrėti visoje Lietuvoje skelbiame "Blaivystės ūadą" akciją:

Nuo Vasario 16-tosios iki šv.Velykų kviečiame visus ūmones sumažinti ir visai atsisakyti alkoholio, narkotikų, rūkalo vartojimo.

Kaip sumažinti ir kiek susilaikyti nevarojus, pasirenka kiekvienas, įvertindamas savo salygas ir galimybes.

Ši savo nusistatymą patvirtiname parašais, kuriuos rinks M.Valančiaus Blaivystės sąjūdžio rėmėjai.

Tai bus visų mūsų aukė vardan tautos priimkėlimo iš girtuoklystės liūno.

Nebukime abejingi ir mūsų pastangos pasitaranau Lietuvos atgimimui, didžiajam Laisvės ir Neprilausomybės siekiui.

M.Valančiaus Blaivystės
sąjūdžio Kauno iniciatyvinė
Grupė
(Kaunas, Okeškienės 16,
tel.20-59-55)

SUVAŽIAVIMAS

28-29 sausio Maskvoje įvyko visasajunginė "Memorialo" steigiamoji konferencija. Tai draugija, kuri naudinga stalinizmo-brežnevizmo nušikalus tautoms. Delejatės šioje konferencijoje atstovavo: A.Butkevičius, J.Banewičius, P.Gražulis, N.Laurinkus ir B.Medzinskienė.

SUSITINKA POLITINIAI KALINIAI

4 vasario. Kaune įvyko Lietuvos politinių kalinių susitikimas su visuomenė. Jis organizavo Respublikinis "Tremtinio" klubas ir politinių kalinių globos draugija.

Apie šias priemones plačiau paskelbime savo leidiniuose.

"I." inf.

ATITAISYME

Trečiame numerijoje "Tremtinys", straipsnyje "Taurus ūmogas", antros skilties 34-tą eilutę iš apačios reikia skaityti: "... vežiojo maista, dražius, darbo frankius". Toliau kaip tekste.

Redaktorius

Autorių nuomonė nebūtinai turi sutapti su redakcijos nuomone.

REDAKTORIUS Jaroslavas BANEVIČIUS

Dailininkas Raimondas LEONAVIČIUS
Leidimų spaudai paruošė: Rita LIUTKUT, Danguolė AUSTIMSKIENĖ, Liudas DAMBRAUSKAS, Algimantas MORKŪNAS, Birutė MEDZINSKIENĖ, Renata KILIUTA, Antanas PAULAVIČIUS, Valius SAVICKAS

Redakcijos adresas:

233000 Kaunas, Donelaičio g. Nr.70B.

Redaktorių tel. 75-21-56, 20-67-35.

Leidinėli galima įsigyti klubo būstinėje:
(Donelaičio 70 B) arba rajonų klubų filialuose.